

Velja po pošti:
za celo leto naprej .. K 50—
za en mesec .. " 4.50
za Nemčijo celoletno .. " 65—
za ostalo tuzemstvo .. " 60—
V Ljubljani na dom
za celo leto naprej .. K 48—
za en mesec .. " 4—
V prvi prilozi mesec .. 3.50
Sobotna izdaja:
za celo leto .. K 10—
za Nemčijo celoletno .. " 13—
za ostalo tuzemstvo .. " 15—

SLOVENEK

Inserati:
Enostopna petstvarsta (80 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)
za enkrat .. po 50 v
za dva- in večkrat .. " 45
pri večjih naročitih primerah popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarif.
Poslano:
Enostopna petstvarsta K 1—
izhaja vsak dan izvenmi nedelje in praznike, ob 3. uri pop.
Redna letna priloga vsaki red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Recepti se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ograde 26.511, bonu.-hero. št. 7563. — Upraviškega telefona št. 50.

MIR!

Vsi Wilsonovi pogoji sprejeti. — Posvet državnikov entente.

Dunaj, 5. oktobra. (K. u.) Avstrija-Ogrska, Nemčija in Turčija so sklenile, da se v svrhu sklepa splošnega premirja in uvedbe mirovni poganj potom vlade, kateri je poverjeno zastopstvo njihovih interesov v Združenih državah Severne Amerike, obrnejo obenem na predsednika Združenih držav.

V izvršitvi tega sklepa je dobil avstro-ogrski poslanik v Stockholmu včeraj od zunanjega ministra brzojavni nalog, naj prosi kraljevo švedsko vlado, da pošlje 4. t. m. gospodu predsedniku Wilsonu naslednjo brzojavko:

„Avstrijska-ogrška monarhija, ki je vodila vojno vedno le kot obrambni boj in ponovno naznanila svojo pripravljenost, da se krvoprelitju napravi konec in doseže pravičen in časten mir, se obrača s tem na predsednika Združenih držav Amerike s predlogom, da sklene z njim in njegovimi zavezniki takojšno premirje na kopnem, na morju in v zraku in začne neposredno nato pogajanja za mir na podlagi 14 točk poslanice gospoda predsednika Wilsona na kongresu z dne 8. januarja 1918, dalje na podlagi četverih točk, ki jih je vseboval govor gospoda predsednika Wilsona dne 12. februarja 1918, ob čemer se vpoštevajo tudi izvajanja gospoda predsednika Wilsona z dne 27. septembra 1918.“

Chiasso 4. (K. u.) Predsednik italijanske zbornice Marcora je utemeljeval odgoditev zbornice do 10. oktobra 1918 s tem, ker mora ministrski predsednik Orlando odpotovati na posvet državnikov entente.

Francoska proti mirovnim pogajanjem.

Geni, 4. oktobra. Zunanji odsek francoske zbornice je z veliko večino odobril stališče vlade, da v sedanjem trenutku ni nikakor v interesu

Francoske pričetki z mirovnimi razgovori.

Italijani proti vsaki mirovni akciji.

Lugano, 4. oktobra. »Secolo« svari proti prevelikemu optimizmu glede na nade za mir, ki se naj pred koncem leta ne

pričakuje. Sovražniki bodo odgovarjali na mirovne ofenzive z novimi ponudbami, toda ententne velesile morajo ostati trde in zahtevati, da se osrednji velesili popolnoma podvržeta.

Ustanovitev „Narodnega odbora“.

Danes so se sestali v Zagrebu odposlanci političnih strank iz Hrvatske in Slavonije, Dalmacije, Bosne in Hercegovine, Istre, Slovenije in južne Ogrske, da ustanove »Narodni odbor«. V »Narodnem odboru« bodo imeli Slovenci 14 glasov, od katerih odpade na V. L. S. 8, J. D. S. 4, Trst 1 in Istro 1. Od strani V. L. S. bodo v tem odboru: dr. Anton Korošec, dr. Lovro Pogačnik, dr. Ivan Benkovič, Bogumil Remec, dr. Izidor Cankar, dr. Anton Kobal, Fran Smodej in dr. Josip Jerič.

V zaželeni deželi.

Fr. pl. Šuklje.

I.

Prelep, uprav veličasten je dandanes pogled na vzdramujoči se narod slovenski! Kaka globoka sprememba od onega zgodovinskega trenutka sem, odkar je nezgodni naš voditelj Jan. Ev. Krek o pravem času in z mogočno roko med trpeče naše ljudstvo vrgel odrešilno besedo, jugoslovansko deklaracijo! Uže je ideja pripravljena bila v naših srcih. Ko je tedaj stopila na dan, razširjala se z čudovito hitrostjo po celem slovenskem ozemlju ter zmagovito prodrla do najoddaljenejših gorske koč. V jednem glasu strnile so se vse naše želje in strankarska prizadevanja: »Dajte nam Jugoslavijo!« In tako silna je narodna volja, tako izrazita njena odločnost, da so v naprej brezuspešni vsi poskusi, ustavljati se mogočnemu ugledu narodne duše. Jugoslavijo hočemo in — dobili jo bomo!

Prekrasno pač bode upravno ozemlje jugoslovansko, blagrovano z vso naravno lepoto ter obdarovano z vsem naravnim bogastvom. Gorski velikani našega planinskega sveta in divje razklano kraško

gorovje na črnogorski in srbski meji, čar gorenjskih in koroških jezer in nepopisna krasota plitviških jezer v Liki — morda najlepše, kar turistu nudi Evropa — podzemeljska čuda naših jam in sanjava krasota jadranskega obrežja — katera dežela na celem svetu se bo pač mogla meriti z našo Jugoslavijo, kar se tiče naravnega lepoteja! In prirodno bogastvo! V hrvaški in slavonski nižavi najrodovitnejše polje, po bregovih in gričkah od slovenskih gor in znamenitega Pohorja doli do blagoslovljene Fruške gore najlepši vinogradi, velikanske šume z neizčrpnim bogastvom hrastovega, smrečjega in bukovega lesa, pod zemljo deloma še nedvigneni zakladi železa, premoga, svinca, živega srebra, asfalta in drugih porabnih rud in kopanin, blagotvorne toplice in zdravilni vrelci v izobilju, poleg teh naravnih bogastev pa — sinje morje z celo vrsto izbornih pristanišč, morje jadransko, katero direktno drži proti susednemu prekopu kot najkrajša cesta med evropsko celino in južno in vzhodno Azijo, vzhodno Afriko in daljno Avstralijo!

To je naše ozemlje in kako je ljudstvo, katero tod prebiva? Poznamo ga in lahko se nanj zanašamo! Skozi dolga, mračna stoletja zaslužjen in teptan ohranil je troimenski naš narod navzlic robstva in bolečini vendar neupognjeno svojo moč in žilavost. Le zavedal se ni svoje sile in potrpežljivo klonil je svoj tilnik pod težki jarm, ki so mu ga nakladali sosedje, prevzetni Madžar in nemški »Herrenvolk«. Danes pa je vstal naš narod, vzbudil iz zaspanosti ga je bojni vihar, kateri sedaj pretresa vesoljni svet, zaveda se sedaj svoje lastne moči in nikdar več se ne bode klanjal nepoklicanim jerobom in neopravičenim tlačiteljem. Ves narod naš, Slovenci, Hrvatje in Srbi, združeni smo v jedni želji in zahtevi, vočigled celega sveta terjamo svojo državno in upravno samostojnost, svojo lastno streho, svojo Jugoslavijo. Nič več a tudi — nič manj! Tu nima mesta za kramarsko ba-

rantanje, tu ni več prostora za ono pohujeno psevdodiplomatiško prekanjenost, katera bi najrajši pod krinko državniške modrosti zadušila sveti plamen narodne navdušenosti s prozornim namenom, da bi dotičnik v vročem pepelu zgorelih narodnih nad sam si — pražil in cvrl svojo mastno pečenko!

Toda baš ker je tako omamljivo lepa ideja našega upravnega združenja, se čujejo — in to včasih s prav resne strani — pomisleki in dvomi o njeni praktični izvedljivosti. »Kako bomo pod svojo lastno upravo mogli shajati mi Slovenci, Hrvatje in Srbi,« — vprašajo oni — »mi, ki smo razdvojeni po tisočletni zgodovini, razdeljeni celo po svojih veroizpovedanjih, že dolga stoletja brez ožjega stika in prometa, da, celo nahujskani in naščuvani eden proti drugemu?« In z druge strani se zopet kdo oglasi: »No, pa recimo tudi, da se nam posreči, omisliti si tako državno in upravno obliko, s katero se da shajati — kako jo pa bomo mogli plačati sami, mi sinovi zanemarjenih in sedaj zaostalih dežel, večinoma opustošenih in osiromašenih po grozotah svetovne vojske? Mar ne bo finančni polom naravna posledica naše samostalnosti?«

To so pomisleki in ugovori, katerih ne kaže ošabno in prezirljivo odklanjati »a limine«. Iz njih se poraja dolžnost, resno premišljevat o načinu, kako in pod katerimi pogoji utegejati najbolj shajati naše dežele in njih prebivalci pod svojo novo domačo streho. Nikoli se ne bomo prera- no bavili s temi temeljnimi pisanji. Torej sem opravičen i jaz, ako se lotim naloge, v tem članku in njegovih nadaljevalnih načrtati osnutek o bodoči naši upravi. In ker sta uprava in ustava ozko spojeni med seboj, se bom moral nehoti dotakniti, dasi le z mazincem, prekočljivega ustavnega problema. Predobro znam, da bo moje delo nepopolno in površno stesano, polno peg in marog, na premnogih mestih nezadostno in pomanjkljivo. Ali to me ne plašil! Dovolj, če sprožim diskusijo o stvari, ki

njujo zahteva javni interes in vsestranski resni študij!

Moje razmotrivanje o upravni in ustavni obliki bodoče samostalne Jugoslavije se pa naslanja na dvojno načelno podstavo.

Z ene strani skušam namreč kot pripadnik zgodovinske smeri navrhu omisljenih upravnih reform sezidati na temelju onih upravnih zasnov, katere smo prejeli od svojih prednikov ter o katerih znamo, da so se istinito bile obnesle v upravni praksi. Po nepotrebnem nobenih novotarij! A žalibog, v danem slučaju, ko zidamo s tal svojo Jugoslavijo, najdemo bore malo porabnega stavbnega gradiva v ostalinah prejšnje uprave. Kaj potrebujemo? Moderno, točno, preprosto, ceneno in pošteno upravo! In kaj nahajamo? V Avstriji zastarelo, prekomplificirano, počasno, predrago in — vsaj v zadnjih letih — dokaj nagnjito upravo. Madžarska in hrvatska uprava, dasi v nekaterem pogledu morda boljša od svoje avstrijske tovarišice, ste v drugih ozirih izvestno še manje na dobrem glasu. In kaj naj porečem o oni administraciji, s katero je avstro-ogrška monarhija bila oblagodarila s krvjo pridobljeno Bosno in Ercegovino? Ako bodo kasnejši zgodovinski pisarji kdaj v stanu, natančno pojasniti, iz katerih razlogov je nastala grozovita vojska, kaj vse je povzročilo največjo nesrečo, katera je sploh mogla kdaj zadeti trpeči človeški rod — morajo se ustaviti tudi pri bosanski upravi in njenimi pogubnimi posledicami!

Ne, z upravno organizacijo, katero imamo dandanes še v naših jugoslovanskih pokrajinah, si bomo kaj malo mogli pomagati. Morda je zgolj sodna uprava — vsaj v Avstriji — katero bomo mogli prevzeti precej nespremenjeno. Skoraj povsod drugod trehalo bo korenitih sprememb.

Tako torej s prvim načelom, na koje se naslanja moja razprava. Drugo in poglavito načelo se pa glasi: Hočemo demokratsko upravo in ustavo, v istini prežeto z novodobnim demokratskim duhom! Vse

to pa je absolutno nemogoče brez avtonomije, brez narodne samovlade. Avtonomija pomeni: v deželi, okraju, občini! In ista, nehljino, nespačeno avtonomijo, nikakor pa ne ono spakredano skrupulacijo, kakor ga je na primer v Avstriji bila uvedla Schmerlingova nesrečna roka. Pobeljen grob je te baže lažnjiva samouprava in za tem blestečim imenom se vam lahko skriva in gnije celo oni upravno-ustavni škandal, katerega dan za dnevom v ljubljanskem deželnem dvorcu prizarja kranjskega deželnega odbora četveroperesna detelja!

A kako si predstavljam to avtonomijo?

Pretekli teden.

Dne 29. septembra 1918 so v Solunu podpisali premirje med Bolgarijo in entento. Bolgarija se je vdala brezpogojno in položila svojo usodo v roke entente. Vojaške operacije proti Bolgariji so se ustavile. Kralj Ferdinand se je odpovedal prestolu. Napovedano avstrijsko-ogrsko in nemško vojaško posredovanje je izključeno. — 1. oktobra se je sešel avstrijski državni zbor. Ministrski predsednik je imel dolga, brezpomembna govora. Zastopniki slovenske trozveze v parlamentu so vložili mirovni predlog, v katerem zahtevajo za svoje narode sodelovanje na mirovnem kongresu. Razen tega je dr. Korošec v imenu Slovencev, Hrvatov in Srbov podal izjavo, ki so jo 24. septembra tekočega leta sklenili in podpisali v Zagrebu, v kateri zahtevajo Slovenci, Hrvati in Srbi narodno zedinjenje, neodvisnost in svobodo; tujenarodnim manjšinam na njih ozemlju zagotavljajo vse pravice za narodno-kulturni in gospodarsko-socialni razvoj; jugoslovanske luke ob Jadranu naj se temeljem pogodb otvorijo tudi narodom v našem zaledju; na bodočem mirovnem kongresu morajo sodelovati v ta namen izbrani narodni predstavitelji Slovencev, Hrvatov in Srbov. — Jugoslovanski klub, Češki svaz in Vespolska narodna stranka so imeli 1. oktobra skupno sejo, v kateri so ožigolali zadnje poizkuse grofa Tisze v Bosni in izrazili Bosancem simpatije za njihov možati nastop ob tej priliki. — V zbornici seji naslednji dan, t. j. 2. oktobra, sta poslanka Stanek in dr. Korošec neumljivo obračunala z avstrijsko notranjo in zunanjo politiko. Prišlo je do viharjih nastopov in pretepev. Jugoslovanski poslanci so vložili celo vrsto interpelacij v vojaških, gospodarskih in političnih stvareh. — 2. oktobra se je pod cesarjevim predsedstvom vršil kronski svet. Naslednji dan se je zvedelo, da je bila Anglija odgovorila na Burianovo noto in da je kronski svet sprejel naznanjene predloge; temu sklepu se je pridružila tudi Nemčija, kjer so sestavili parlamentarno vlado iz zastopnikov centra, socialnodemokratske večine in naprednjakov s kanclerjem princem Maksom Badenškim na čelu. — Češki narodni svet je imel 29. septembra sejo, na kateri so se vse stranke popolnoma zedinile tudi glede taktike in so si Čehi ustvarili popolnoma enotno politično fronto. — 30. septembra so bili pri cesarju zastopniki hrvatsko-srbske koalicije, ogrski ministrski predsednik dr. Wekerle in dr. Unkelhauer, katerega bi Madžari radi vsilili Hrvatom za bana. Koalicija je to namero odločno odbila. Kakor poročajo, je koalicija osvojila načelo narodnega edinstva. — 29. septembra se je zopet otvorilo slovensko narodno gledališče v Ljubljani. — 5. in 6. oktobra se vrši narodni blagdan za naše sirote. — Na italijanskem bojišču nobenih važnih dogodkov. — Albanijsko priboje na Balkanu nastalega položaja izpraznjuje. Srbi so zasedli Skoplje in Kumano. V hite dalje proti srcu domovine. Srbska vlada se je zopet preselila na domača tla v Bitolj. — Na zapadu vzhva borba od Flandrije do Argonov; Nemci se stopnjema umikajo. — V Palestini Angličje neoprestano prodirajo in so zasedli Damask.

Resna beseda Nemcem.

Najuglednejša berlinska revija »Neue Rundschau« objavlja v svoji avgustovi številki obširen članek Hermannu Wendela, naslovljen »Südslawischer Aufstieg«. Avtor se v njem z veliko objektivnostjo, izvedenostjo in odkritostjo peča z našim vprašanjem in prihaja do naslednjega sklepa:

»Kljub obsednemu stanju misel edinstvi zmagovito prodira. Z Josipom Frankom je ideja Velike Hrvatske kot rimsko-katoliške vlasti na čelu jugoslovanstva padla v grob in straši danes le še kot prikazen v glavah, ki se ne morejo oprostiti tradicionalnih predstav. Tudi slovenski partikularizem je brez soka in moči. Kar obljublja življenje in obeta bodočnost, smatra Slovence, Hrvate in Srbe za en narod s tremi različnimi imeni ter se bori za zedinjenje vseh Jugoslovanov od Soče do Vardarja. Demokratizacija nas pod vplivom voje in ruske revolucije je vkoreninila misel edinstva v fleh narodne zavesti globlje nego kdaj prej. Kot sad tega razvoja je zahtevala izjava jugoslovanskega kluba v dunajskem državnem zboru meseca maja 1917. združitev vseh dežela avstrijske-ogrsko monarhije, v katerih prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi. v samostojno, vsakega posebej eno državo, ki bo v duhu Tiszove politike. In tako gre na Ogrskem vsem drugim nemažarskim narodom, zlasti Slovincem in Slovnikom. Nastop nemške armade in mažarskih čet v Ukrajini ter med Poljaki tvori sramoto za Avstrijo, sramoto za dvajseto stoletje. Namenoma so se pošiljali Mažari v Ukrajino, da so delali, kar so hoteli. Slika podrobno duha, v katerem so delale te čete. Poljski poslanec pl. Tetmajer izjavlja, da je avstrijska država s svojo po-

litiko vsilila narodom prepričanje, da je avstrijska država njih najhujši sovražnik. Poljski narod hrepeni po miru. Če pa naj prinese mir status quo ante bellum, potem je poljski narod odločen prenesti še nadalje žrtve, ki so potrebne v dosegu ciljev naroda. Zgodovinska usoda, nemezis za gotove druge, bo dala Poljakom njih pravice. Tudi za Poljake bide sedaj ura.

Poslanec Spinič je v svojem govoru opozarjal, da je monarhija, katere moč tvorijo Slovani, v vojni, ki so jo nemški državni označili za vojno med germanstvom in slovanstvom, na strani germanstva. Tako je prisilila svoje Slovence, da so se bojevali proti lastnim bratom. Jugoslovani besedam avstrijskih vlad nič več ne verjamejo; tudi besede nemških socialnih demokratov jih ne bodo zvale. Vse ponudbe o preosnovi odklanjajo. Slovenci, Hrvati in Srbi vseh jugoslovanskih pokrajin se hočejo združiti v samostojni državi. Svoboda ali smrt!

Posl. Glombinski izjavlja: Prav pogosto se je označila ta vojna kot nemška vojna in nemški državni kancler v. Bethmann je izjavil, da je ta vojna prav za prav samo vojna med Germanstvom in Slovanstvom. Prav za prav bi bilo naravno, če bi provzročili prelom z Nemčijo, ki se hoče bojevati proti Slovanstvu.

Državni zbor.

Dunaj, 4. oktobra 1918.

Najboljše, kar se je danes zgodilo v parlamentu, je bil govor posl. Glombinskega, ki je razlagal mednarodni značaj poljskega, češkega in jugoslovanskega vprašanja na način, ki je moral vsakega prepričati.

Iz samoodločbe je naglašal željo in stremenje teh narodov priti iz mej te državne oblike, v kateri ne vidi temelja reda. Tem manj je mogoča ureditev v mejah tam, kjer žive Poljaki in Jugoslovani tudi onkraj državnih mej. Edino mesto, kjer je mogoča ureditev v smislu samoodločbe narodov, je torej mirovna konferenca.

Posl. Pacher govori v prezirljivih izrazih in pred maloštevilnimi poslanci proti Čehom. Grozi s samoodločbo Nemcev in z nasiljem.

V tork se prične notranje-politična debata, pri čemer pridejo na razgovor tudi aprovizacijska vprašanja.

S češke strani se bo zlasti razmotrivalo vprašanje češke deželne upravne komisije. Z jugoslovanske strani pridejo na razgovor zasledovanja, prepovedi zborovanj, cenzurne šikane in tudi zadeva realnega ravnatelja v Ljubljani Corá.

Jugoslovanski poslanci dr. Korošec, dr. L. Pogačnik, Demšar, dr. V. Ravnihar in Spinič se so odpeljali v Zagreb k posvetoivanju o Jugoslovanskem narodnem odboru.

Z jugoslovanske strani se bo vložilo nujno vprašanje v zadevi umora desetnika Trasa in v zadevi stotnika Wolf.

Seja 4. oktobra.

Zbornica je nadaljevala razpravo o vladni izjavi v zvezi z mirovnimi predlogi.

Poslanec Stölzl je zavračal izvajanja Staneka in Daszyskega. Formula o samoodločbi tudi za Nemce ni nesprijemljiva, vendar se ne bodo nikdar uklonili tuji oblasti, in sudetski in alpski Nemci se ne bodo ločili. Nemci priznajo, da je prišel trenutek, ko je treba konservativno stališče opustiti in izvesti socialne zahteve. Dobrodošla jim je vsaka socialna struža, samo ne anarhija in bolševizem. Nemci so slej ko prej za mir, ki jim zagotovi samostojnost, obstoj in čast.

Poljski poslanec Petruszewicz konstatira, da pezi nemško in mažarsko gospodstvo enakomerno na slovanskih večinah obeh državnih polovic. Poslanec slika usodo nemažarskih narodov na Ogrskem ter nastop Mažarov v Ukrajini in Galiciji ter kruto usodo Slovanov na jugu. Zakaj se kličejo danes na plan vsi narodi in ne samo oba privilegirana naroda Nemcev in Mažarov? Poslanec odklanja avtonomijo barona Hussareka kot popolnoma nezadostno.

Vsa zgradba monarhije se mora iz temelja preurediti. Državo je preosnovati v zvezo narodov, ki zagotavlja vsakemu narodu Avstrije-Ogrske samostojnost in varstvo.

Pripravljena mirovna akcija pa je kompromitirana že po imenu grofa Buriana, ki je alter ego grofa Tisze.

Ukrajinci na Ogrskem štejejo pol milijona duš, a nimajo niti enega poslanca, nobenih srednjih, nobenih meščanskih in nobenih ljudskih šol. To je v duhu Tiszove politike. In tako gre na Ogrskem vsem drugim nemažarskim narodom, zlasti Slovincem in Slovnikom.

Nastop nemške armade in mažarskih čet v Ukrajini ter med Poljaki tvori sramoto za Avstrijo, sramoto za dvajseto stoletje. Namenoma so se pošiljali Mažari v Ukrajino, da so delali, kar so hoteli. Slika podrobno duha, v katerem so delale te čete.

Poljski poslanec pl. Tetmajer izjavlja, da je avstrijska država s svojo po-

litiko vsilila narodom prepričanje, da je avstrijska država njih najhujši sovražnik. Poljski narod hrepeni po miru. Če pa naj prinese mir status quo ante bellum, potem je poljski narod odločen prenesti še nadalje žrtve, ki so potrebne v dosegu ciljev naroda. Zgodovinska usoda, nemezis za gotove druge, bo dala Poljakom njih pravice. Tudi za Poljake bide sedaj ura.

Poslanec Spinič je v svojem govoru opozarjal, da je monarhija, katere moč tvorijo Slovani, v vojni, ki so jo nemški državni označili za vojno med germanstvom in slovanstvom, na strani germanstva. Tako je prisilila svoje Slovence, da so se bojevali proti lastnim bratom. Jugoslovani besedam avstrijskih vlad nič več ne verjamejo; tudi besede nemških socialnih demokratov jih ne bodo zvale. Vse ponudbe o preosnovi odklanjajo. Slovenci, Hrvati in Srbi vseh jugoslovanskih pokrajin se hočejo združiti v samostojni državi. Svoboda ali smrt!

Posl. Glombinski izjavlja: Prav pogosto se je označila ta vojna kot nemška vojna in nemški državni kancler v. Bethmann je izjavil, da je ta vojna prav za prav samo vojna med Germanstvom in Slovanstvom. Prav za prav bi bilo naravno, če bi provzročili prelom z Nemčijo, ki se hoče bojevati proti Slovanstvu.

Pri Poljaki je prišlo do preokreta, ko so videli, kako se z njimi ravna in ko so spoznali, da se bojujejo baje tudi proti Slovanom v notranjosti države. Poljakom centralne države niso prav nič pomagale ter ne pričakujejo od njih nobene pomoči, pač pa pričakujejo pomoč od velikega civiliziranega sveta, ki bo pristopil k mirovnemu kongresu.

Govornik naglašja, da govori o pravi Poljski, ne o zgodovinski Poljski ter zahteva za njo samoodločbo, kakor za druge narode, dočim imata baron Hussarek in nemški državni kancler v mislih popolnoma drugo Poljsko, namreč Poljsko iz proklamacije obeh cesarjev z dne 5. novembra 1916, torej ostrženo in prikrajšano kongresno Poljsko.

Centralne države so nastopale napram Poljski kot zavzeti in v vojni zavojevani deželi. Če se torej godi pri centralnih državah vse na podlagi zavojevanj, potem centralne države nimajo prav nobene pravice, da bi posegale že v naprej sklepe bodočega mirovnega kongresa. Storiло pa se je vse, kar je bilo le mogoče, da se kongresna Poljska za vedno veže s pogodbami in se ji onemogoči vsako svobodno gibanje. Vse te akcije podpira poljski ministrski predsednik Steckowski, proti čemur mora govornik v imenu vsega poljskega naroda kar najodločneje protestirati. Zlasti se je zahtevala vojaška in gospodarska konvencija Poljske z Nemčijo.

Poljsko vprašanje je mednarodno vprašanje. Poljske pokrajine spadajo pod Rusijo, pod Avstrijo in Nemčijo ter jih je mogoče združiti samo na mednarodnem kongresu. Kako prideta Avstrija in Pruska do tega, ustvariti iz pokrajin tuje države, iz pokrajin Rusije, notranjepolitično vprašanje centralnih držav, kakor hočeta to storiti glede Poljske?

Ravno tako so mednarodna vprašanja tudi vprašanja naših bratov Jugoslovanov in Čehov.

Konstrukcija monarhije se naslanja na dualizem. Ta dualizem pa se naslanja zopet na nadvlado Nemcev in Mažarov. Ker zahtevajo tudi Slovaki samoodločbo in državno skupnost s Čehi, nimamo v monarhiji prav nobene institucije, ki bi mogla odločati o vseh teh vprašanjih.

Češko vprašanje je mednarodno, še bolj mednarodno je jugoslovansko vprašanje. Jugoslovani ne žive samo v Avstriji-Ogrski, marveč tudi v Bosni in Hercegovini in v Srbiji. Niti avstrijska, niti ogrska vlada ni kompetentna odločati v tem vprašanju, marveč je kompetenten edinole mednarodni kongres.

Vsled tega niso niti Čehi, niti Jugoslovani izdajalci, če zahtevajo rešitev svojega vprašanja na mednarodnem kongresu!

Glede novega mirovnega koraka Avstrije-Ogrske naglašja poslanec, da so važniki ne smejo prav nič zapuati obljubam naših državnikov.

Posl. dr. Hruban je izjavil: Odkritosrčnega in poštenega razgovora od naroda do naroda ne odklanjamo. Naj se tudi zvežemo s slovanskimi brati Poljaki in Jugoslovani, vendar hočemo tudi z našimi nemškimi soživaljani v miru živeti.

Posl. De Gasperi je izjavil v imenu tirolskih Italijanov: Če se ločimo iz te državne zveze, naj vlada in nemške stranke izprašajo svojo vest, ali niso storile vse mogoče, da nam ta korak olajšajo.

Posl. Pacher je omenjal bolgarsko izdajstvo. Stanekove napade na nemškega zaveznika, Nemci pa pozdravljajo brate v Nemčiji, pozdravljajo nemškega cesarja v neomajni zvestobi. (Klici: Heil!) Ta trdi čas bodo Nemci preživeli. Pravico do samoodločbe zahtevajo Nemci tudi zase in se ne bodo dali oslepariti in oropati. Od vlade zahtevajo: Red in kruh! Če ne bo pomoči od države, bodo Nemci segli po samopomoči.

Posl. Straucher zahteva priznanje nezastarane pravice judovskega naroda na narodno domačijo Palestino.

Nato sta govorila še poslanca Starck in dr. Isopescu-Grecul, ki je tudi za štiri milijone avstrijskih-ogrskih Rumunov zahteval samostojno državnost v okviru monarhije.

Predloge je zbornica odkazala odseku, sestavljenemu iz 27 članov.

Seja se je zaključila ob tri četrt na 6. uro. Prihodnja seja v torek ob 11. uri dopoldne z nadaljevanjem današnjega dnevnega reda.

Govor Orlanda.

Curih, 4. (K. u.) Zbornica je včeraj pričela zopet zborovati.

Po otvoritvenem govoru predsednika Marcora je govoril ministrski predsednik Orlando, ki je naglašal, da enotnost fronte ni retorična fraza, marveč realnost. Italija zasleduje simpatijo stremjenja drugih narodov za neodvisnost. Orlando je opozarjal na ustanovitev češko-slovaške legije v Italiji in je naglašal, da mora vladati med Italijani in Jugoslovani ali iskrenito in pristrčno prijateljstvo ali pa težke difference. Italija se je lojalno odločila in popolnoma zaupa, da zasledujejo na nasprotni strani iste smotre.

Veliki dogodki zadnjih dni so približali narode pravičnemu miru, po katerem stremi Italija. Zadnja avstrijska nota je važnejša v tem, kar je zamolčala, kakor v tem, kar je povedala. Kar je zamolčala, se tiče v resnici bivanja svetovnega konflikta. A če se hočemo orientirati iz note, moramo reči, da Avstrija-Ogrska menda ne ve, da stoji v vojski Italija in da obstojajo svete aspiracije Italije, ki so privedle Italijo k udeležbi v svetovnem sporu z namenom, da jih uresniči.

Prva posledica zmag, ki so jih prilepile armade zaveznikov, so političnega in diplomatskega značaja: izločitev Bolgarije iz števila v vojski stoječih držav, povrnitev velikih zasedenih ozemelj in obnovitev srbske države in težke ovire vojaškim zvežam med osrednjimi velesilami in Turčijo kakor tudi končno okolnost, da so osrednje velesile uvidele, da se nikdar ne uresniči njih senj o svetovnem gospodarstvu.

Mir bomo dosegli, kadar se naši sovražniki prepričajo, da zahteva človeštvo uresničenje plemenitih vzorov, za katere so milijoni prelili kri. Nihče noče niti na temelju tilla pravične restitucije metod brutalne sile po programu tlačenja oropati svobodo kateremukoli narodu, ker je ravno ves svet šel na vojsko proti osrednji velesili zato, da se premagajo taki programi in metode; a nihče ne more tudi dovoliti, da zadošča, če tisti, kateremu se je ponesrečil udarec, zdaj izjavi, da se od poveljstva udru, da se ne rešijo vprašanja, ki so bistvena za mir in ki so zdaj pereča tako kakor zahteva pravca.

Le tisti, ki zapirajo oči, da ne vidijo, ne spoznavajo velike važnosti vzorov, ki so pridobili polagoma v sedanjih vojski vedno večji vpliv in združili vse prvotne narodne zahteve, katere pravno in upravičeno koreninijo v splošni zahtevi, ki kakor je Wilson razglasil, obstojajo v tem, da se ustanovi internacionalna narodov in ustvari nova in mogočna jamstva proti vsaki obliki krivice med narodi. Za prvo izpreobrnitev naših osvražnikov so zadoščali zadnji trije meseci. Mirno čakamo časa, ki ga potrebujemo, da doživimo pričetek tistega dne, ko bo vzhajajoče solnce sijalo na pravični mir.

Da pospešimo to uro, da ne bodo zaman strašne žrtve bolezni in žalosti, ki smo jih pretrpeli, je le eno sredstvo: da prebijemo nepremagljivi do konca.

Govoru so močno pritjevali in sklenili na Orlandov predlog, da se razprava o naznanilih vlade odgodi na 10. oktober.

Car Ferdinand odstopil.

Sofija, 4. oktobra. Kralj Ferdinand je včeraj v korist kraljeviča Borisa odstopil. Kralj Boris je vladal nastopil.

Budimpešta, 5. okt. Bolgarski kralj je dospel v spremstvu princa Cirila v dvornem vlaku v Budimpešto, kjer je stal vlak pol drugo uro na postaji. Kolodvor je bil strogo zastražen. Ko so kralju predložili avstrijske in ogrske liste, se je začel jokati zaradi očitanih nezvestobe s strani nekdanjih zaveznikov. Rekel je, da tega ni zaslužil, marveč da stoji popolnoma na strani centralnih držav. Kralj je silno potr. Kralj Ferdinand in spremljajoči ga dostojanstveniki so bili v ogrskih uniformah ter so imeli avstrijska odlikovanja v znak, da ostanejo zvesti svojim zaveznikom.

Slovo bivšega bolgarskega kralja. — Demobilizacija bolgarske armade.

Sofija, 4. okt. (K. u. Bolgarska brzojavna agencija.) Predno je kralj podpisal odpovedno listino, je sprejel povrsti voditelje strank, ki so vsi odobraval njegov sklep, da se odpove prestolu. Kralj Ferdi-

hand je sinoči zapustil Bolgarijo. Z veliko radostjo pozdravljajo novega kralja in mu prirejajo ovacije. Kralj Boris je podpisal svoj prvi ukaz, s katerim se odreja demobilizacija bolgarske vlade.

Bivši bolgarski kralj na Dunaju.

Dunaj, 4. oktobra. Bivši bolgarski kralj Ferdinand je došel s svojima hčerama na Dunaj.

Zakaj je odstopil kralj Ferdinand.

Dunaj, 4. oktobra. Splošno prevladuje mnenje, da odpoved carja Ferdinanda ne bo imela na mednarodni položaj nikakega vpliva. Car Ferdinand je odstopil zaradi čisto osebnih vzrokov, največ zato, ker uživa pri pristaših nove vlade le malo simpatij.

Sobranje.

Sofija, 4. oktobra. Bolgarska brzojavna agentura poroča: Danes dopoldne se je vršila seja sobranja. Ministrski predsednik Malinov je naznanil odstop carja Ferdinanda in javil, da je prestol zasedel prestolonaslednik kot car Boris III. Malinov je prebral oba tozadevna kraljevska manifesta. Branje Borisovega manifesta je zborica spremljala s klici: »Živel car Boris!«

Malinov ostane.

Sofija, 4. oktobra. (K. u.) Vlada je kralju Borisu ponudila svoj odstop. Kralj je izrazil članom kabineta svoje zaupanje in prosil ministre, naj obdrže svoje portfelje.

Srbi proti Nišu.

Budimpešta, 4. oktobra. Iz Soluna prihaja poročilo, da pričakujejo, da bodo srbske čete danes prišle v Niš. Poročil, če bodo pristaši osrednjih vesil v okolici Niša nastopili proti Srbom, še ni.

Berolin, 3. oktobra. Po zavzetju Kumanova se je glavni del srbskih čet obrnil proti severu in prodira preko Vranje v staro domovino. Avstro-ogrske čete bodo počakale Srbe na ugodnih obrambnih pozicijah. Računati je z novimi težkimi boji. Ker sta se centralni državi odločili evakuirati Bolgarijo, se bo morala tudi njuna srbska fronta prilagoditi spremenjenim razmeram. Do sedaj so se nahajale v Srbiji le maloštevilne črnovojniške okupacijske čete, ki pa so bile zadnje dni znatno ojačene. Centralni državi računata tudi z razpoloženjem med prebivalstvom.

Diplomati osrednjih sil zapustili Sofijo.

Dunaj, 5. oktobra. Iz Sofije poročajo, da so državljani centralnih držav zapustili Sofijo in da so se odpeljali tudi diplomatični zastopniki izvenjski zastopnika Turčije.

Bolgarija proti Turčiji.

Dunaj, 5. oktobra. Švicarski listi poročajo, da se vrše med Bolgarsko in Grško pogajanja zaradi skupnega nastopa proti Turčiji.

Pogoji bolgarskega premirja.

Sofija, 4. Poluradni list »Preporok« objavlja naslednje pogoje premirja.

1. Bolgarija opusti vse ozemlje, ki je bilo pred vojsko srbska in grška last.
2. V ozemlja, ki so, kakor n. pr. Strumica, zasedeni od ententinih čet, pride spet bolgarska uprava.
3. Bolgarija demobilizira vso armado, izvzemši tri divizije in štiri konjeniške polke, ki bodo varovali Dobrudžo in vzhodno mejo.
4. Orožje in vojni materijal demobilizirane armade shranijo bolgarske oblasti in pride vse pod nadzorstvo orientske armade.
5. Deli bolgarske armade, ki so bili v trenutku, ko se je 29. septembra podpisalo premirje, zahodno od Skoplja in so bili tam odrezani, položijo orožje in bodo za sedaj pridržani.
6. Nemčija in Avstrija-Ogrska umakneta v roku štirih tednov svoje čete in vojaške organe iz Bolgarije. Tekom istega roka zapuste Bolgarijo tudi diplomatski in konzularni zastopniki osrednjih vesil, kakor tudi vsi nemški, avstrijski in ogrski državljani.

Besni boji na zahodu se nadaljujejo.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 4. oktobra. Uradno:

Bojna skupina kraljeviča Rupreta.

Sovražnik je na Flanderskem napadel z močnimi silami Hoogledo in Rousse-laero. Na obeh straneh ceste Staden-Rousse-laere je vdrl v naše črte. Bavarske in porenške čete so ga z junaškim protisunkom vrgle nazaj in ugrabile ob tej priliki približno 100 ujetnikov.

Pred Cambraijem nič novega. Delni boji so se bili južno od Aubencheula in pri Provilli, iz katerih so privedli 70 ujetnikov.

Bojna skupina generalnega polkovnika pl. Boehna.

Anglež je na široki fronti med Le Cateletom in severno od St. Quentina iznova pričel enotni prebijalni poskus. Sovražniku se je posrečilo, da je s prvim navalom vzel La Catelet, izvedel sunek do Beaure-

voirja in Montbrehaina in vdrl v Sequehart. Na obeh straneh Le Cateleta smo sovražnika zopet vrgli v njegove izpadne postojanke in čez nje. Deli rezervnih polkov št. 90 in 27 pod majorjem Boderjem, ritmojstrom baronom pl. Langenheimom in nadporočnikom Sleunerjem, kakor tudi baterije 2. gardnega FAR in FAR 298 so se ob tej priliki posebno odlikovali. Beau-revoir smo zopet vzeli; obkoljevalno izvedeni napad saških, porenških in lorenških bataljonov nam je zopet pridobil Montbrehain. Sequehart je ostal sovražniku po boju, ki se je bil z menjajočo se srečo.

Močnemu ognju južno od St. Quentina so sledili zvečer močni sovražni napadi, ki so se izjalovili pred našimi črtami.

Bojna skupina nemškega cesarjeviča.

Na pobočju in na strminah Chemina des Dames so trajali silni boji prednjih straž tudi včeraj. Močnejši napad Italijanov smo odbili.

Na novi fronti Aisne in prekopa severno zahodno od Reimsa smo povsod v bojnem stiku s sovražnikom.

Francoz je napadel v Champagni deloma s svežimi francoskimi in ameriški divizijami med Souppesom in Aisno. Pričetkom bitke vzhodno od Suippesa pri St. Mariji a Py v boju stoječi westfalski in lovski polki so včeraj tudi tu odbili vse sovražne napade in ujeli nad 100 ujetnikov.

Severno od Somme Py se je posrečilo sovražniku, da se je ustalil na grebenu med St. Etiennem in Sommo Py na »Beli Gorici« (Blanc Mont) in na vrhu Médeah. Sovražnika smo vrgli s protinapadom čez višine. Mala francoska gnezda so ostala.

Na fronti med Orfeulom in Aisno so omagali sovražnikovi napadi pred našo črto. Posebno silni boji so se ob tej priliki razvili od Lirya in jugozahodno od Montheisa. Polki garde, iz dežela ob Reni in iz Bavarske so sovražnika tam popolnoma odbili. Skupno z bavorskimi pionirji smo sovražniku, ki je vdrl v Challerange, kraj zopet iztrgali. Izjalovili so se tudi zvečer ponovljeni napadi.

Odbili smo silne sovražnikove delne napade med Aisno in Argonskim gozdom.

Včeraj smo sestrelili 35 sovražnih letal in sedem pritrenjenih zrakovplovov. Poročnik Jacobs je priboril svojo 35. namestni narednik Dörr svojo 30. zračno zmago.

NEMŠKO VEČERNO POROČILO.

Berlin, 4. okt. zvečer. Uradno:

Odbili smo silne sovražnikove napade na obeh straneh Rousse-laere, severno od St. Quentina, na Cheminu des Dames in v Champagni. Ponovni prebijalni poskusi Američanov so med Argoni omagali.

Z zahodnega bojišča.

Dunaj, 3. oktobra. (K. u.) Francoski generalni štab poroča: Plen zveznih armad, ki operirajo v Franciji, je znašal od 1. do 30. septembra na ujetnikih 2844 častnikov, 120.192 mož, 1600 topov in nad 10.000 strojníc. Od 15. julija do 30. septembra so ugrabili zavezniški 5518 častnikov, 248.494 mož, 3669 topov, nad 23.000 strojníc.

Umikanje v Albaniji. — Napad na Drač.

Umikanje naše bojne fronte izvajamo po načrtu, ne da bi nas motil sovražnik, ki nam sledi.

Dne 30. oktobra je približno 30 enot sovražnih pomorskih sil in večje število sovražnih letalcev dve uri obstreljevalo mesto in pristanišče Drač. Na blagu zadana škoda je neznatna. Sovražnikov poskus, da vdere s torpedovkami in s čolnoplezalci v pristanišče, se je izjalovil vsled obrambe na suhem in na morju. Ob tej priliki smo sestrelili sovražni plezalni čoln.

Šef generalnega štaba.

Boji z Italijani.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Italijansko bojišče.

Dunaj, 4. oktobra. Uradno:

Napad italijanskih naskakovalnih čet, katerega je podpirala artiljerija, na postojanke v Judikariji je omagal v ognju ročnih granat naših posadk.

Ofenziva Italijanov odgodena.

Lugano, 4. »Corriere della sera« poroča: Ker je nepričakovano zapadel sneg, se je italijanska ofenziva na fronti odgodila.

Napadi na nemško policijo v Varšavi.

Krakov, 4. oktobra. Iz Varšave se poroča: V torek so ustrelili na cesti v Varšavi voditelja nemškega policijskega oddelka, policijskega komisarja Schultzeja.

Zvečer so napadli družo policijske funkcionarje.

Nemci zasedli ruske vojne ladje.

Berlin, 4. (K. u.) Wolff poroča: Nemške čete so zasedle rusko bojno ladjo velikank »Vojo« in več tekmo vojske zgrajenih ladij, ki so jih dozdej nadzorovali Nemci. Carigradska morska ožina je zato bolj zavarovana. Zasedbo so izvedli sporazumno z vlado v Moskvi.

Preobrat v Nemčiji.

Berlin, 3. oktobra. (Kor. urad.) Princ Maks Badenski je bil danes imenovan za državnega kanclerja in za pruskega ministra zunanjih zadev. V soboto bo v seji državnega zbora, ki bo sklican v ta namen ob 1. uri popoldne, razvil svoj program. Državna tajnika brez portfelja bosta državna poslanca dr. Gröber (centrum) in Scheidemann (soc. demokrat). Drž. tajnik notranjih zadev dr. Walbrat je prosil za odpust. Njegov naslednik bo neki poslanec centra. Na čelo novega državnega delavskega urada bo postavljen drugi predsednik generalne komisije strokovnih družtev državni poslanec Bauer (soc. demokrat). O vprašanju, če se ustanovi od zunanjega urada neodvisni državni tiskovni urad pod vodstvom še enega državnega tajnika iz parlamenta, se še pogajajo. Imenovani bodo več državnih podtajnikov iz srede ljudskega zastopstva. Oseb še niso določili, ker se še pogajajo. Prusko trgovinsko ministrstvo prevzame mesto odstopivšega državnega ministra dr. Sydowa državni poslanec Fischbeck (napr. ljudska stranka).

Imenovanje novega kanclerja.

Berlin, 4. (K. u.) »Reichsanzeiger« objavlja lastnoročno pismo cesarja Viljema, s kateri mše Hertlingu povodo mnjegovega odstopa najtopleje zahvaljuje za požrtvovalno zvestobo, izkazano cesarju in domovini v resnih časih in mu podeljuje visoki red »Rdečega orla«. Obenem je cesar imenoval za kanclerja princa Maksa Badenskega.

David državni podtajnik v nemškem zunanjem uradu. — Hintze ostane.

Berlin, 4. (K. u.) »Vossische Zeitung« poroča: Državnemu tajniku pl. Hintzeju se je zopet poverilo državno tajništvo zunanjega urada; socialno-demokratski poslanec David je imenovan za državnega podtajnika zunanjega urada.

Dr. Friedberg pruski minister.

Berlin, 4. (K. u.) Parlamentarni krogi sodijo, da bodo imenovali voditelja narodne liberalne stranke dr. Friedberga za ministra Prusije in bo kot tak vstopil v ožji vojni svet.

Stališče konservativcev.

Berlin, 4. (K. u.) Glasilo velenemskih protestantskih konservativcev »Kreuzzeitung« piše: Stvarno se bomo bojevali z demokratičnimi socialističnimi nazori novega kabineta. Konservativna stranka ni še opustila svojih smotrov in se bo prekoslej zavzemala za močno monarhistično silo. Brez našega sodelovanja so uvedli parlamentariziranje, kateremu smo nasprotovali, toda kljub temu nečemo stati jezni na strani. Novi kancler more redno računati z nami, kadar bo šlo za obstoj Nemčije, cesarstva in zveznih držav. Izražamo nado, da demokratični socialistični kabinet ne bo prihajal z vedno novimi zahtevami, ki ogrožajo enotnost nemškega ljudstva, dokler smo v boju s sovražnikovo premočjo. Novi kancler in njegovo kolegialno ministrstvo naj pokažeta, če moreta priboriti domovini časten mir.

Princ Maks Badenski.

Bodoči veliki vojvoda Badenski je bil rojen 1. 1867. v Badnu. Dne 16. julija 1909 se je oženil v Gmundnu s hčerko vojvoda Cumberlandskega Marijo Lujžo. Pred vojsko je živel bodoči veliki vojvoda Badenski precej zase in svoji rodbini. Med vojsko si je pridobil zaslug pri zamenjavanju invalidov in pri izboljševanju usode vojni ujetnikov. Veliko pozornost je vzbudil s svojim govorom o oratoriju pridige na gori; ko je bilo nevarno govoriti o miru. Izrečno se je izjavil, da se drži sklepa večine nemškega državnega zbora. Meseca avgusta letos je govoril svoj drugi govor, s katerim se je izjavil za parlamentarno vlado in za zvezo narodov in je ostro obsodil sovraštvo, ki ga vodi vojska.

Unkelhäuser na begu.

Budimpešta, 4. oktobra. Dr. Unkelhäuser je došel iz Zagreba v Budimpešto. Njegova misija se je ponesrečila vsled odpora hrvatsko-srbske koalicije, ki zahteva, da se vrate bodoči ban iz večine sabora in da dela politiko saborske večine.

Krajevni odbor S. L. S.

Na nekaterih krajih še niso ustanovljeni krajevni odbori S. L. S. Mir se hitro bliža, in mir nam prinese na jugu nove tvorbe, katerih bomo brez dvoma tudi Slovenci deležni. Začelo se bo domače nad vse važno politično življenje ter obenem

gospodarsko obnavljanje slovenskega ljudstva. Šlo bo za velike in dalekosežne odločitve in le dobro ter krepko organizirana stranka bo mogla v polni meri uveljavljati svoje stališče in odločno zastopati ljudske koristi. Podlago in organizijsko ogrodje S. L. S. pa tvorijo ravno krajevni odbori, ki naj se osnujejo po vseh krajih. Krajevni odbori skrbijo za politično šolanje svojih somišljenikov, obenem pa sporočajo načelstvu želje ter gospodarske potrebe ljudstva. Le tako iz cele dežele natančno informirano strankino načelstvo more uspešno zastopati in delati za ljudske koristi. Čim večje bo delovanje v krajevnih odborih, tem silnejši bo demokratični duh v stranki.

Radi bližajočega se miru je tudi potrebno, da se strankino načelstvo, ki je še zmerom provizorično, čim prej definitivno uredi in da se osnuje v načelstvu močno kmetsko, obrtno in delavsko zastopstvo. To pa je mogoče le na zboru zaupnikov. Zaupnike volijo krajevni odbori. In ker je radi sedanjih razmer nujno, da se zbor zaupnikov čimprej skliče, zato naj se ustanovitve krajevnih odborov pospeši.

Tajništvo S. L. S. je razposlalo mnogim somišljenikom navodilo, kako naj se ustanovi krajevni odbor. Kdor morda ni dobil navodila in bi ga želel, naj sporoči tajništvu S. L. S. in naj obenem naznači, koliko pravilnikov in prigrasnic naj se mu pošlje.

Obletnica dr. Krekove smrti.

V torek, dne 8. oktobra 1918, poteče eno leto, odkar je velik ljubitelj jugoslovanskega naroda legel k večnemu počitku. Da se spomin prvobojujniku Jugoslovancev dostojno proslavi, prirede ljubljanska društva Slov. kršč. zveze ta dan žalno pridetev s sledečim sporedom: Ob pol 7. zjutraj v stolni cerkvi sv. Nikolaja slovesni rekvijem, pri katerem pojo združeni cerkveni pevci s spremljevanjem orkestra pod vodstvom kanonika dr. Kimovca Gruberjev Requiem v C-molu. Zvečer ob pol 8. bo v veliki dvorani Uniona žalna prireditve, katera obsega: 2 žalostinki, svira orkester Šentpeterskega prosvetnega društva; pesem-žalostinko pojo združeni pevci; govor dr. Mohoriča; Dr. Krekovo delo za narod, in alegorijo: Poklon velikemu geniju. Vstop je prost, prostovoljni prispevki za Krekov spomenik se hvaležno sprejemajo. Vstopnice za sedeže se določijo pri blagajni. Pridimo, da proslavimo spomin dr. Jan. Kreka!

Politične novice.

✦ Zloraba vere. »Neues Wiener Tagblatt« z dne 1. oktobra t. l. prinaša notico, da se bodo vršila sedaj poslovilna predavanja za ruske vojne ujetnike po taborniških, ker odide v kratkem skoro milijon ruskih ujetnikov v domovino. Po oklicu naučnega ministrstva, ki ravna tu sporazumno z vojnimi ministri, so izdelali učitelji več takih predavanj, ki se preveč deajo na ruski jezik in predavajo poseba kmetom, delavcem, rokodelcem, trgovcem itd. V predavanjih se po želji imenovanih ministrstev naglašajo, kako malo je hoteli Avstrija-Ogrska vojno, kako zelo je želela mir, kako intenzivno se je zanimala za usodo vojni ujetnikov. Na Ruse naj se vpliva v tem smislu, da se pozabijo nasprotstva in da se prično živahno in energično udeleževati trgovine z monarhijo; ko pridejo domov. Do tu nimamo ničesar histenega pripomniti. Ostri mladi človek, ko bere naslednji stavek: »Auch auf dem Wege rein religiöser Empfindung werden ferner die russischen Kriegsgefangenen für eine freundschaftliche und versöhnliche Auffassung der durch den Friedensschluß geschaffenen Lage zugänglich gemacht.« (Prosto prevedeno: Uporabljajo se tudi čisto versko čustvovanja, da postanejo Rusi dostopni prijazenemu in spravi živemu naziranju glede položaja, ki je nastal vsled sklenjenega miru.) Kako naj si to tolmačimo? Ali naj se Rusom samo dopove, da smo ljudje bratje in da se moramo ljubiti, čeprav smo se vojskovali? To vedo Rusi sami. Ali — in to je verjetneje — naj se pa Rusom reče, naj se vda jo v božjo voljo, ker so izgubili obrobne pokrajine, in naj opuste vsake grošne želje po tujem blagu? Ker obrobne pokrajine so sedaj »naše«. Tu pa moramo kot katoličani protestirati, da se meša vera v politiko na tak način. Saj ne stojimo več na srednjeveškem stališču, da je vojna nekaka »božja sodba« kakor n. pr. dvoboj, ki odloči v imenu božjem. Na pr. stvar ocenili pravilno, se vmislimo v teoretični položaj, da bi se bila vojna končala obratno kot se je in bi bila Rusija odtrgala na primer od Nemčije čisto nemška ozemlja, potem bi pa nemškim ujetnikom v Rusiji predavali, da naj se iz verskih razlogov sprijaznijo s položajem, ki je nastal vsled vojne. Vsakdo bi videl, da je tu vera sužnja politike. Odepijenje ozemelj od Rusije, ki so se izročila deloma tudi Turčiji, ni

imelo z vero ničesar opraviti. Kar so storili gospodarski, politični, narodni, dinastični in drugi oziri, tega naj ne krije vera! Veselili smo se, da so Rusi imeli priložnost spoznati katolicizem in so izgubili brezdvomno marsikak predsodek. Ta pridobitev je za nas velevažna iz verskih in narodnih razlogov; zato pa tudi protestiramo proti temu, da bi kdo verstvo kompromitiral.

+ Justični odsek je v seji 4. t. m. začel razpravo o določbah kazensko-pravne novele glede enostavnega postopanja. Kazenska pravica poedinega sodnika se razširi do enega leta. Odsek je sprejel člene 495 do 499. S tem v zvezi so razni predlogi dr. Ofnerja, med drugim glede izpremembe določb o obveznem preiskovalnem zaporu in o sprejemu določbe, glaskom katere bi zastopnik ubogih plačevala država. Justični minister dr. pl. Schauer je izjavil, da je pripravljen v sporazumu s prizadetimi mesti ugoditi želji glede državne odškodnine odvnetnikom za zastopanje ubogih. Sicer bi se pa odvnetiški stan le razbermenil, ako bi se za zagovorništvu v večji meri pritežali mlajši sodniki. V to svrhu bi predlagal primerne izpremembe v kaz. pr. redu.

+ Vsenemški vojni hujskači. Tistim, ki so dolžili Slovence, da smo zakrivali vojsko. Mir izvaja: »Arbeiterwille« piše: »Splošno načelstvo vsenemske Zveze je v svojem hanoveranskem sestanku »z zaničevanjem« zavrnilo očitjanje, da je hujskalo za vojsko. Da se oživi kratek spomin vsenemcev, navedemo sledeče dokaze njihovega pogubnega delovanja: Časnik »Das neue Deutschland« je začel svojo prvo številko vojne po izbruhu vojne s programatično izjavo, ki se glasi takole: »Kar smo upali veliko let, se je uresničilo čez noč: obnovev in čistitev nemštva z velikim ognjem. — »Tägliche Rundschau« je pisala koncem julija 1914: »Še nobene nemške mobilizacije. Vemo samo, eno je gotovo: Ne more več dolgo trajati. Kakor na odrešenje čaka vse na mobilizacijski poziv. Znani voditelji vsenemcev, general Keim, je pisal v uvodniku rdečega lista »Tag« dne 16. oktobra 1912: »Malo razveseljav pojav je, če se je v Nemčiji, ki zavzema, kakor sem pred kratkim popolnoma resnično bral, na celem svetu najvarnejše mesto, v uradu in parlamentu udomačila navada, da govorimo vedno o obrambi naše Nemčije, za katero mora biti oborožena. Ne, za napad mora biti Nemčija oborožena.« — »Berliner Neueste Nachrichten« poročajo z dne 25. oktobra 1912 iz govora dr. Schmieda v berlinski podružnici vsenemske Zveze, kjer je med drugim govoril, da je pravilna vojska ne le iz življenjskega in resnično kulturnega stališča nekaj najboljšega in plemenitejšega, temveč tudi za državo in družbo od časa do časa naravnost potrebna izbira.« Ta misel se mora zanesti med ljudstvo. — V »Post« z dne 28. januarja 1912 piše zdravniški svetnik dr. W. Fuchs, eden najdivjejših vsenemcev: »Mir ne pomeni samo sramoto, temveč konec.« In uredništvo je dostavilo, da je vojska »edino sredstvo, ki nas more danes rešiti fizične in psihične (telesne in duševne) odrevenelosti in brezmočnosti.« — Profesor G. Roethe je imel dne 3. oktobra 1914 predavanje, kjer je med drugim izjavil, da mu ponuja sedanja svetovna vojska najvišje čute pozemeljske sreče. — Po poročilu »Magdeburger Zeitung« je imel nadpolkovnik pl. Baumbach januarja 1914 nagovor, v katerem želi, da se njemu in polku posreči, nesti zastavo v bitko, da bodo bodoči rodovi na njenem držalu našli zapisano: Če cesar kliče, smo pripravljeni. Da bi le kmalu klical. — Novembra 1914 je pisal vsenemški pisatelj Adolf Bartels v »Deutschvölkische Blätter«: »Najboljši Nemci te vojske niso le poznali kot neizogibne reči, temveč so jo celo želeli. Da, bodimo pošten, mi smo jo želeli, četudi ne nameravali, iz vzrokov, ker je postal dolgi mir našemu narodu nevaren.« — To naj zadostuje! Kaj porečejo k temu naši nemškutariji?

+ Poljski Narodni svet. Krakov, 5. oktobra. V Krakovu pripravljajo poljski Narodni svet, v katerem bodo zastopniki vseh pokrajin, kjer žive Poljaki.

+ Teufel za nemško konstituanto. Na poziv poslanca Teufela se je 4. t. m. zbralo na Dunaju nekaj nemško-nacionalnih poslancev, ki so sklenili izdati na nemški narod oklic za ustanovitev nemške konstituante. Sklep so podpisali poslanci plem. Pantz, Kemetter, Teufel, Hummer in Malik. Nemško-nacionalna stranka se je v seji 4. t. m. izjavila proti obravnavanju vprašanja o nemški konstituanti, dokler so v teku sedaj uvedena pogajanja z obema drugima nemškima ljudskima strankama.

+ Nemško-nacionalna zveza sprejela socialno demokratično resolucijo. Zvezni odbor nemško-nacionalnih strank je v seji 4. t. m. soglasno sklenil: Zvezni odbor nemško-nacionalnih strank izjavlja, da sprejme splošna načela resolucije nemške socialne demokracije kot temelj za nadaljnja pogajanja ter si pridržuje, da stavi v tem smislu nadaljnje predloge.

+ Češki Nemci za samoodločbo in nerazdruženost avstrijskih Nemcev. Glavni odbornemško-češke zveze je sklenil v seji 4. t. m.: Zveza zahteva ob preuredbi razmer v Avstriji na podlagi samoodločbene pravice narodov polno samostojnost nemške Češke, ki hoče svobodno odločati o svoji državni pripadnosti in zvesto vztraja na občestvu vseh Nemcev v Avstriji. Predsednik naj v sporazumu z vsemi nemškimi zastopstvi brez razlike strank ukrene potrebno, da se ustanovi stalen odbor, ki naj v polni meri uveljavi samoodločbeno pravico čeških Nemcev. Prva naloga odbora pa bo, da preskrbi nemško Češko z živili, premogom in drugimi potrebščinami.

+ Trgovci pri finančnem ministru. 4. t. m. se je oglasila pri finančnem ministru baronu pl. Wimmerju deputacija Državne organizacije avstrijskih trgovcev pod vodstvom poslanca Mataja. Predložila je ministru mnenje trgovskih krogov glede nameravane ustanovitve državnih blagovnih tržnic. Minister je zagotovil, da vlada ne namerava ustanavljati ne lastnih blagovnih tržnic ne tovarnih ali poslovnih obratov; kar namerava storiti za državne uslužbenke, bo izvršila potom obstoječih obratov in podjetij.

+ Glasilo kapitalistov in socialdemokratična resolucija. »N. Fr. Pr.« se peča v uvodniku z vprašanjem o preosnovi Avstrije v zvezno državo. Predvsem je ta zastopnica kapitala vsa potolažena nad dejstvom, da je sedaj, ko so tisti krogi, ki jih ona zastopa, privedli državo in Nemce v močvirje, iz katerega ne vodi do starih ciljev nobena pot, podprli nemški narodni voz s svojim trdnim hrbtom delavci, organizirani v socialni demokraciji. Potem omenja znano socialno demokratično resolucijo, ki vpliva nanjo kakor grenko zdravilo na bolnika, ki je bil doslej vajen na same slaščice. Vendar se velkodušno premaguje in pravi, da »v to politično prepričanje noče bezati, kljub tesnobi čuvstvu, da bodo Nemci z omejitvijo na lastno državo v zgodovinskem zmislju doživeli težji poraz, nego bi jim ga kdaj mogel prizadeti katerikoli sovražnik.« Nato začne člankar — kljub gornji obljubi, da ne bo »bezal« — slikati vruga na steno: Ako se raztrgajo vse vezi, ki so stoletja vezala narode med seboj — kakšna politična in gospodarska kriza, kakšna negotovost mora nastati! In ubogi Nemci, omejeni na neplodne alpske dežele, bodo morali radi ljubelega kruha robotati drugim narodnim državam in nositi zanje večino bremen kakor v stari Avstriji. Kaj bo s carino? Ako rešimo carinsko enotnost, ki jo je ustvarila Marija Terezija, ostane še možnost zapore. Kdo bo branil nemške manjšine? Slabokrvna osrednja vlada pač ne bo imela moči, da bi brzdala voljo narodnih držav. Kdo naj prevrne malika češkega državnega prava? Kaj bo z Ukrajinci, kdo naj jih odtrga od zapadne Galicije? Ako bi vsak narod v Avstriji dobil svojo državo, bi bil to začetek narodne državljanske vojne za manjšine. Kaj naj bo iz državnih dolgov, iz financ? Sploh pa, kaj koristijo vsi sklepi, ko pa nihče ne ve, v kakšnih odnosih z Avstrijo hočejo sploh ostati Čehi? — Priznamo, da so vse to za Moritza Benedikta težka in pretežka vprašanja; rešiti jih bodo morali drugi.

+ Odgovor rumunske zbornice. Bukarešta, 3. okt. (K. u.) Zbornica je sprejela predlog, ki ga je stavila preiskovalna komisija, naj se aretira bivši poljedelski minister Constantinescu Bratianuove vlade in sicer s 35. proti enemu glasu. Zbornica se je nato do 8. oktobra odgodela.

5. in 6. oktobra darujte za Narodni blagdan!

Dnevne novice.

— S. K. S. Z. Dne 24. septembra 1918 se je ustanovil odbor ljubljanskih društev S. K. S. Z., ki posluje kot pomožni odbor S. K. S. Z. Novi odbor — zveza katoliških slovenskih »Prosvet« v Ljubljani in v njeni bližnji okolici — si je začrtal delo, katero bo izvedel v naših društvihi letošnje zimo. Odbor priredi obletnico dr. Krekove smrti. Odbor ljubljanskih društev S. K. S. Z. vabi na rekivjem, ki se bo pel za dušo blagopokojnega rajnika v stolni cerkvi sv. Nikolaja dne 8. oktobra 1918 ob pol 7. uri zjutraj. Društva se ga udeležijo z zastavami z žalnimi trakovi. Zvečer 8. oktobra 1918 bo ob pol 8. uri v veliki dvorani hotela »Union« žalna prireditve z govorom: »Dr. Krekovo delo na verskem, karitativnem in kulturnem polju«. Sodelovali bodo vsi pevski zbori naših ljubljanskih prosvetnih društev in orkester šentpeterske »Prosvete«. Predavanja otvorijo naša ljubljanska prosvetna društva meseca oktobra. Čas in kraj predavanja se je določil takole: »Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov«: Vsak ponedeljek ob pol 8. uri zvečer. Prostor: »Rokodelski dom«, Komenskega ulica. »Katoliško društvo za delavke«: Prvo in tretjo nedeljo v mesecu

ob pol 7. uri zvečer. Prostor: Alojzevišče. »Šentpeterska Prosveta«: Vsak četrtek ob pol 8. uri zvečer. Prostor: Šentpeterska cerkevna hiša (meznarija). I. nadstropje. »Šentjakobska Prosveta«: Vsako drugo in četrto nedeljo v mesecu ob 6. uri zvečer. Prostor: Florjanska ulica šte. 15, I. nadstropje. Vstop k predavanjem prost. Skioptična predavanja bodo skupna v dvorani hotela »Union« proti vstopnini. Naznani se bodo pri predavanjih in v »Slovenec«. Poučni tečaji: Ljudsko vseučilišče. Odbor ljubljanskih društev S. K. S. Z. priredi v letošnji zimi poučne tečaje za češčino, hrvaščino, nemščino in italijanščino. Ustanovi se tudi govorniški tečaj. Priglasila za udeležbo k tečajem naj se prijavijo pri društvihi, katerim pripadajo tisti, ki se jih žele udeležiti. Kdor ni še član, se vpiši! Priglasila se sprejemajo tudi v pisarni »Slovenske Straže« vsak delavnik ob 9. do 12. ure dopoldne in ob 3. do 6. ure popoldne. Priglasitve se bodo sprejemale najkasneje do 10. oktobra 1918. Višina šolnine se bo naznaniila udeležencem. Obiskovalcem govorniškega tečaja ni treba plačati šolnine. Prireditve Prosvet v Trnovem in v kolodvorskem okraju skupno s šišensko Prosveto se še naznanijo. Skupno pevsko šolo, namenjeno začetnikom, bo odbor ljubljanskih društev S. K. S. Z. to zimsko sezono otvoril. Vodil jo bo kanonik dr. Kimovec. Priglasila se bodo sprejemali kakor pri tečajih do 10. oktobra 1918. Poučevala se bo teorija petja.

— **Dopis.** Prejeli smo: Besedilo pesmi »Hej Slovenci« je deloma zastarelo. Morda bi čutu slovenskega modernega jezika bolj odgovarjalo sledeče:

»Hej Slovenci, domovine naše blagor klije, dokler vsako bratsko srce za svobodo bije. Živi, rasti, duh slovanski, silen za vekove, nas ni strah, če peklo bruhla proti nam gro-

V strašni jezi naj viharji zabesne nad nami, skala pokaj, hrast se lomi, zemlji drob se — [drami:] bratje, mi stojimo trdno za pravice svete, črna zemlja naj pogoltno izdajice klete!«

— **»Danica« novovstopajočim.** Tovarši, ki nameravajo vstopiti v slov. katoliško akad. društvo »Danica«, naj se javijo potom dopisnice na naslov: »Danica«, Dunaj, univerza. Inskripcija traja na univerzi, na tehniki, živinozdravniški visoki šoli do 14. oktobra, na poljedelski visoki šoli do 8. oktobra. V izjemnih slučajih tudi še dalje.

— **Na naslov »Slomškove zveze«.** Vsa društva oživljajo znova. »Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učit. društev« je zborovala celo več dni, in vendar se nahajajo njeni člani v istih gmočnih razmerah kakor učitelji in učiteljice v »Slomškovi zvezi« in je istotako cela vrsta njenih moških članov vpoklicana v vojno službo. Pri »Slomškovi zvezi« pa se z občnim zborom vedno odlašajo pod pretvezo raznih izgovorov. Ali niso v »Slomškovi zvezi« dani tudi isti pogoji za možnost sklicanja občnega zbora kakor v drugih društvih? Ali se ne zdi to vedno odmiikanje nekam sumljivo? Če že osrednji odbor noče sklicati rednega občnega zbora, zahtevamo vsi tisti, ki nam je ležeče na ugledu našega društva, izredni občni zbor. Podružnice, zganite se, glasujte na svojih zborovanjih o tej zadevi in pošljite svoje sklepe osrednjemu odboru. — Več Slomškarjev.

— **Dva nova grobova v Šmartnem pri Litihi.** Dne 4. oktobra je umrl v Podrojah oče znane zgleadne družine g. Anton Hostnik. — Dne 12. septembra pa je umrl na Gradišču g. Anton Zupančič, posestnik. Oba sta bila moža, versko in politično kremenita značaja, občinska odbornika, cerkvena ključarja, odbornika »Hranilnice in posojilnice«. Naj počivata v miru!

— **Življenje na Dunaju.** Med življenjem na Dunaju pred enim letom in letos je precej velika razlika, utemeljena v različenosti lanskega suhega leta proti letošnjemu mokremu, in v padanju naše valute. Lansko leto ni bilo na trgu nikake zelenjave, pač pa si kupil lahko govejega mesa za ljudstvo, takozvani »Volksrindfleisch«, kolikor si rabil. Racija moke je znašala pol kile na teden in osebo; skrčila se je šele v januarju 1918. Letos je na trgu zelenjave dovolj. Zelje stane kilogram 90 v do 1 K 16 v, korenje okroglo 1 K 50 v, repa 80 v, fižol v stročju do 3 K, buče 70 v. Cene so seveda različne ne samo ob raznih dneh, ampak tudi v posameznih delih mesta. Sadju na trgu sploh ni; grozdje stane 12 do 16 K kilogram. Glede prikuhe torej Dunajčani niso v zadregi, če izvzamejo krompir, ki ga dobiva prebivalstvo po pol kilograma na teden, a še to neredno. Huje je z mesom. Enkrat na teden dobi vsakdo 15 dek govejega mesa; maksimalna cena se giblje med 8 K 40 v in 12 K. Ker to ne zadošča skoro niti za dotični dan, si pomagajo srednji sloji s konjskim mesom po 18 do 20 K kilogram, ki se pa dobi le včasih; bogatejši pa s perotnino — gosmi in racami — po 58 kron (beri: osemindeset kron) kilogram. Kot delikatesa se dobi včasih tudi oslovsko meso po 20 do 22 K kilogram, ki je boljše od konjskega. Moke dobi prebivalec samo

osminko kilograma na teden, torej štirikrat manj kot lansko leto. V vmesni trgovini stane kilogram moke 26 do 28 kron, kilogram masla 90 kron; gosja mast je še dražja. Jasno je, da je ob takih razmerah ljudstvo postalo trudno, do skrajnosti sito vojske in apatično glede konca. Dunajčani so dobri državljani; kdor je živel med njimi, je našel v njih sredi dobre ljudi, ki iz njih ust ni bilo slišati nikdar žal besede čez državo, ki so bili žalostni, če so slišali, da je kdo drugi tožil, in so ga tolažili, da bo že vse dobro. Sedaj pa taki izginjavajo, pravzaprav so že izginj. Poznal sem ga, ki je bil srečen in zadovoljen z vsem, kar se je zgodilo; tudi prva leta vojne je prenašal vdano. Sedaj ga nisem poznal več tako je hud.

— **Učiteljstvo vipavkega sodnega okraja** se vabi na sestanek v Vipavo dne 10. vinotoka ob 3. uri popoldne v prostore pri »Cuntus«. Dnevni red: 1. razdelitev podpore iz državnih sredstev; 2. aprovi-začne zadeve.

— **Z Blok.** Danes, dne 2. oktobra je pri nas nastopila zima. Vse belo, log in breg in dol. Poljski pridelki so še vsi zunaj. Ajdo so večidel pokosili, krompirja je neznansko gnilega. Slaba se obeta, ker je tako hitro zima prišla v deželo.

— **Iz Smlednika.** Izobraževalno društvo uprizori v proslavo dvajsetletnice prevz. knezoškofa v nedeljo 6. oktobra ob 3. uri popoldne dr. Krekovo igro »Ob vojski«. Igra se bo 13. oktobra ponovila. Čisti dobiček bo društvo darovalo za slovenske osirotele otroke.

— **Smrtina kosa v Novem mestu.** Dne 25. septembra je umrl v Beršljinu pri Novem mestu g. Janez Kunstel, lesni trgovec. — Dne 27. septembra je umrl za pljučnico g. Ivan Drenovec, strojevodja, star 34 let. — Dne 28. sept. je umrla za pljučnico ga. Marija Lozar, soproga c. kr. orož. stražmojstra, stara 35 let.

— **Tolovaji** so vlomili 16. septembra v času od pol dveh do pol štirih popoldne pri posestniku Jerneju Lužarju v Zalovičah št. 42, župnišče Šmarjeta, skozi večna vrata ter pokradli vse, kar jim je prišlo pod roke. Odnegli so pet moških oblek, žensko obleko, več spodnje obleke, šest srajc, spodnje hlače, čevljarstvo ženskih spodnjih kril, žensko zimsko ogrinjalo, sedem parov obuval, katera še niso bila veliko ponošena (štiri pari še skoraj čisto novi) ter dežnike. V hiši so pobrali s posteljak plahte, ruže in tri blazine, fino ameriškano žepno uro z dragoceno srebrno verižico, lonec masla, dva kilograma sladkorja in množino vsakovrstnih drugih stvari. Ukradeno blago ima vrednost po mirovni ceni nad 8000 kron, po sedanjih cenah pa še veliko več. Poleg vsega tega odnesli so tudi okrog 100 K v gotovini, drugega denarja niso našli. Ta pri belem dnevu izvršen zločin naj bo resen opomin, da kar mogoče čuvajo svoje domove gospodari in gospodinj, posebno še oni, ki imajo svoja domovanja ob krajih vasi ali na samoti in če so že primorani iste zapustiti, da jih skrbno zapirajo, da ne ostanejo ob bližajoči se zimi nagi in bos, zlasti v sedanjem času draginje, ko se za drag denar že težko kaj dobi.

— **Gradec.** Dne 3. oktobra je zadrtvoud g. provincijala usmiljenih bratov dr. Ansgarja Hoenigmanna v starosti 54 let, rodom iz Srednje vasi pri Kočevju.

— **Zbirka za S. L. S. od udeležencev župniškega izpita dne 3. oktobra 1918 v znesku 157 kron.**

— **Španska bolezen na Dunaju.** V Te-rezijanski akademiji je začasno (začetkom oktobra) bolnih čez 100 oseb na španski bolezn. Tudi sicer je zelo razširjena. Vsi večji listi se pečajo z obravnavanjem te epidemije.

— **Zaplemba spomenikov in zvonov.** V razgovorih vojne gospodarske komisije v avstrijski poslanski zbornici o »kovinarski centrali« je zastopnik navedene centralne z ozirom na rekvizicijo spomenikov in zvonov izjavil, da spomenikov do, danes sploh še niso niti zasegli, zvonove pa zasegajo v primerno poznem času. Z merodajne strani se obvešča, da zvonov ni, kakor bi se lahko sklepalo iz navedene izjave, snemala kovinarska centrala, marveč so to izvedle vojaške oblasti. Ravno tako bodo postopali pri zaplembi spomenikov, kakor hitro bo to vprašanje dozorelo.

— **Poštna vest.** Sprejemanje zavrtkov v Bolgarijo in Turčijo se ustavi.

Ljublianske novice.

Ij Posebno izdajo »Slovenca« smo izdali danes opoldne za Ljubljano.

Ij Naša »Prosveta« za frančiškano-faro Marijinega Oznanenja v Ljubljani bo tudi prirejala redno vsak teden predavanja. Predavanja bodo vsak petek ob pol 8. zvečer v mali dvorani Uniona, vhod vrt Uniona. Delo »Prosvete« za kolodvorski okraj se razširi na celo faro Marijinega Oznanenja v Ljubljani.

Ij Seja šentpeterske Vincencijeve konference se ne vrši v ponedeljek zvečer.

Ij Odlikovanje. Z vojaškim zaslužnim križcem tretjega razreda z vojno dekora-

cijo in meči je odlikovan nadporočnik 17. pp. Feliks Kren.

Ij Katoliško društvo za delavke ima predavanje v Alojzijevešči v nedeljo, dne 6. oktobra ob pol 7. uri zvečer. Ker se s tem predavanjem prične vrsta zimskih predavanj, se vabijo članice k obilni udeležbi.

Ij Usposobljenostne preizkušnje za obče ljudske in za meščanske šole v jesenskem terminu 1918 se prične na c. kr. učiteljski v Ljubljani v petek dne 8. novembra ob 1. uri. Pravilno opremljene prošnje za priпуск k usposobljenosti preizkušnji je po šolskem vodstvu predložiti pravočasno c. kr. okrajnemu šolskemu svetu, da bodo najpozneje do 1. novembra v rokah izpraševalne komisije.

Ij Razstava slovenskih narodnih ročnih del in narodnih noš. Jutri, v nedeljo, ob 9. uri zjutraj se otvori v risalnici »Mladike« žvečkrat omenjena razstava narodnih ročnih del in narodnih noš. Odbor »Splošnega slovenskega ženskega društva« je zbral najkarakterističnejša, pristna narodna ročna dela, ki so jih z ljubeznijo in z velikim trudom izvršile naše pra- in praprababice. Vse to hranijo zavedne slovenske obitelji kot pravo svetinjo, kot sveto dedščino, ki prehaja od rodu do rodu. Težko je bilo dobiti te dragocene stvari v sedanjem kritičnem času. Prišlo je mnogo nepovoljnih odgovorov. Marsikatera slovenska hiša si ni upala dati iz rok dragocenih narodnih spominov. Ali vkljub temu se je zbrala izredno bogata zbirka preplepih, najfinejše vezenih peč (okoli 80), avb, čepic, celih noš, obhajilnih in velikonočnih prtičkov, otiračev, prtov, predpasnikov, pasov. Veliko je število s črno volno vezenih prevlek za blazine, ki so jih polagali naši pradedje svojim dragim mrtvim na mrtvaškem odru pod glavo. Posebno znamenita so nekatera idrijska dela, ki bi bila kras tudi največji svetovni razstavi. Odbor se docela zaveda, da s to svojo razstavo ne podaja nič dovršeno celotnega, zaokroženega. Pridržuje si to delo za poznejšo, srečnejšo dobo. A zdelo se mu je prav sedaj umestno pokazati javnosti vsaj v skromnem okviru, da imamo Slovenci mnogo pristno svojega, ki je v resnici prelepo in vredno posnemanja. Razstava je odprta samo do vštete prihodnje nedelje, dne 13. t. m. in sicer ob nedeljah od 9. do 12. ure dopoldne in od 2. do 4. ure popoldne; ob delavnikih pa od 1. do 5. ure popoldne. Vstopnina 1 krono za osebo.

Ij Deželni muzej je za razstavo narodnih ročnih del in noš posodil iz svoje bogate zaloge prav mnogo krasnih razstavnih predmetov ter je s tem izdatno pripomogel do lepega uspeha razstave.

Ij Katoliško društvo rokodelskih pomočnikov. V ponedeljek, dne 7. t. m. se prične v Rokodelskem domu, Komenskega ulica šte. 12, redna predavanja katoliškega društva rokodelskih pomočnikov. Prvo predavanje bo o jako zanimivi in važni tvarini; zato naj se ga vsi člani in prijatelji društva zanesljivo udeležijo. Predavanje se prične točno ob 8. uri zvečer.

Ij Umrla je danes zjutraj v deželni bolnici gospa Julija Dragan, soproga mestnega učitelja. Zapušča moža in novorojeno hčerko Ljubico. Pogreb bo jutri ob 2. uri popoldne iz deželne bolnice. Naše iskreno sožalje!

Ij Obrtno-nadaljevalni tečaj za pomočnike v Ljubljani se bo vršil na jesen. Namenjen je, kakor že razglašeno, pred vsem takim pomočnikom, ki niso imeli prilike obiskovati obrtno nadaljevalne šole in so brez nadaljnje pouka bili oproščeni. V največjem interesu vseh takih mladih pomočnikov leži, da se tečaja udeležijo in tako vsaj nekoliko popravijo, kar so zamudili na svoji izobrazbi. Kdor izmed njih hoče postati enkrat samostojen mojster, ne bo imel nikoli več take prilike, življenje pa mu bo zaradi hude konkurence po vojski vsled premale izobrazbe še veliko bolj oteženo. Nekaj mest v tečaju je še prostih, pomočniki, ki se žele udeležiti pouka, naj se prijavijo ustmeno ali pisмено v pisarno Zavoda za pospeševanje obrti v Ljubljani, Dunajska cesta št. 22.

Ij Gremijalna trgovska šola. Ker so vsled odredbe mestnega fizikata mestne ljudske in obrtno nadaljevalne šole zaradi nalezljivih bolezni do 16. oktobra zaprte, zato ta čas tudi na gremijalni trgovski šoli ne bo pouka. Redni pouk na tej šoli bo zopet v četrtek, dne 17. oktobra ob dveh popoldne v šoli na Ledini. — Vodstvo.

Ij Umrla so v Ljubljani: Igora Kavčič, trgovčeva hči, 14 let. — Leon Drame, trgovec, 30 let. — Olga Marušič, bivša natakarica, 19 let. — Josipina Sturm, posestnikova žena, 38 let. — David Nikolaj Ambrožič, sin mestnega učitelja, 7 let. — Mihael Dobravec, gostaç, 65 let. — Edmund Sajovic, rejenc, 13 let. — Terezija Koštrun, čevljarjeva hči, 4 leta. — Marija Rogelj, zasebnica, 21 let. — Ivan Mur, bajtar, 48 let. — Josipina Frank, čevljarjeva vdova, 42 let. — Vera Andof, monterjeva hči, 6 let in pol. — Elizabeta Pardubsky, konistoristinja, 22 let. — Marija Moser, hči posestnika, 2 leti in pol. — Angela Uhan, rejenka, 2 meseca.

Ij Težka buča. Na ljubljanskem barju je zrastle buča, ki tehta 28 kg 50 dkg. Dolga je 96 cm ter ima v premeru 131 mm.

Ij Ozimno semensko pšenico in rž bo oddajal za mesto Ljubljana Žitni zavod le onim kmetovalcem, ki so se svoječasnno na magistratu prijavili, prihodnji teden od 7. do 9. oktobra. Priglasenci prejmejo v pisarni Žitnega zavoda na Dunajski cesti št. 31 od 9. do 12. ure dopoldne nakaznice, žito pa se bo oddajalo istotako v dopoldanskih urah v skladišču na Emonski cesti šte. 2. Radi majhne razpoložljive množine semenskega žita Žitni zavod naknadnih prijav ne bo mogel upoštevati.

Prosveta.

pr Umetniška razstava v paviljonu R. Jakopiča. Otvoritev razstave se je vsled raznih zaprek in neprilik nekoliko zakasnila. Vrš se gotovo prihodnji teden. — Tudi se je mudil v Ljubljani znani zagrebški umetnik profesor T. Krizman, ki je pripeljal s seboj večjo kolekcijo slik in grafik. Njegova dela bodo vzbujala gotovo splošno pozornost. Razstave se udeleži večina slovenskih umetnikov.

pr »Glasbena Matice«. Slavniki češki kvartet iz Prage, umetniki Hoffmann, Suk, Herold in Zelenka s sodelovanjem hrvatskega virtuozu Gjuro Tkaliča bodo v Ljubljani priredili dva krasna komorna koncerta v Unionski dvorani v petek in soboto dne 11. in 12. oktobra. Spored bo obsegal komorne kvartete in kvintete skladateljev Smetane, Čajkovskega, Borodina, Schuberta in Griega. Vstopnice za ta dva znamenita koncerta se prične danes razprodajati v trafikih v Prešernovi ulici 54.

pr Narodno gledališče. Repriza »Gospa Dulske« je tudi 3. t. m. napolnila gledališče. Igralo se je vobče mnogo bolj umirjeno kot pri premieri. Vehemenca Zbyszskova je bila večeraj izdatno mirnejša in toliko bolj naravna. Gospa Bukšekova je od onega časa, ko je hodila v slovensko gledališče le kaka dvajsetica ljudi (1913/14), postala sigurna umetniška moč, s katero bo moral naš oder vedno računati. Ni lahka interpretacija hinavske, za domačo hišo prikojene morale, ki ima žametasto suknjo in umazano srajco. Gospa Longhenova je znala kot lahkoživka Juljaševičeva s svojo spretno igro narediti šahmat Zbyszskove malomeščanstvu tako sovražne težnje. Tretje dejanje (ki se predolgo vleče) ima edino v dvogovoru Zbyszka in Juljaševičeve umetniško vrednost. Tu se je ga. Longhenova pokazala kos svoji uloži. Njena igra, koketna pa naravna obenem, je lahka in neprisliljena tudi v zelo težkih partijah. Gdč. Marjanovič-Markova je svojo pasivnost večeraj še bolj stopnjevala. Gdč. Vera Danilova in Šaričeva sta bila vsaka v svoji uloži izborni. Kot navika je gdč. Šaričeva morda še bolj ugajala kot zadnjič. Svojo stoično partijo je g. Povh večeraj igral vsem gledalcem v smeh in zabavo. Njegov izprehod na Grad je izzval homersko krohotaenje. — Gledališče je bilo polno; prihajanje občinstva prepozno. Naj se zamudniki vendar ne

puščajo na sedeže, ko je scena že odprta! G. G.

pr Iz gledališke pisarne. Opozorjamo na danes zvečer. Igran bo Finžgarjev narodni igrokaz »Divji lovec« za abonement »A«. Pričetek točno ob pol 8. — Jutri v nedeljo, 6. t. m., zvečer se ponovi Zapoljske komedija »Morala gospe Dulske«, in sicer za abonement »B«.

pr Laterna. V ponedeljek dne 7. t. m. zvečer bo prvič na našem odru uprizorjena Jirasekova gledališka igra »Laterna«, in sicer izven abonementa. Dejanje vse igre se vrši v predmarčni dobi, ko je cvetelo vsepovsod, kakor pri nas, tako tudi na Češkem, tlačanstvo in robota. Srce dejanja je Hanička, ki se bori zanjio vsi takratni tipični predstavitelji javnega življenja, in sicer češki mlinar, grajski gospod, povodni mož in pa častitljiva češka lipa, ki jo brani cel češki narod kot simbol svoje svobode in stare pravde. Slog je realističen, vendar bogato prepleten s humoria in ostre satire polno simboliko. Iz celote pa diše opojne pravilnosti narodne poezije. Najvažnejše vloge so bile sledeče razporejene: Mlinarja igra g. Nučič, Haničko g. Marjanovič-Markova, knežno g. Mila Šaričeva, oskrbnika g. Povhe, Zajička g. Daneš in Braha g. Danilo. Prvikrat nastopita Čeh operni in operetni režiser g. Vladimir Marek v vlogi Mihala in pa poznani domačin g. Valo Bratina kot Ivan. G. Longhenova ima vlogo Klaskove. Režijo vodi g. Nučič.

pr Alois Jirasek. Slavniki češki pisatelj Alois Jirasek je bil rojen leta 1851., 23. avgusta v Hronavi na severozahodnem Češkem kot tkalčev sin. Predno se je popolnoma posvetil pisateljevanju, je bil gimnazijski profesor v Pragi. Prve njegove stvari so bile objavljene l. 1892. in sicer več povesti s čeških gor. Da se ne dotikamo njegove osebnega življenja, navajamo le podatke o njegovem literarnem delu. Dosedaj je izšlo že 41 njegovih knjig in sicer povesti, novel, romanov, dram in razprav, ki so učkale že precej prevodov v raznih jezikih, dasi mu Nemci niso posebej prijatelji, ker je vedno nacionalen pisatelj. Danes je med Nemci najpopularnejši njihov umetnik in mnogo baš vsled svojih zgodovinskih romanov. Enako bogato je njegovo delovanje v dramski umetnosti. Njegove igre so danes stalno na repertoarju vseh čeških odrov, predvsem na Narodne mdvadlu. Mogočni reprezentativni zgodovinski drami velikega sloga »Jan Žižka« in »Hus«. Jirasekova dela se odlikujejo po resni dramatičnosti, živahnosti dejanja, psihološki globini in pristno narodnih ali realistično ostro risanih značajih. Splošno priljubljeni so njegovi kmetijski igrokazi iz modernega časa, kakor n. pr. »M. D. Rettigo«, zgodovinska veseliga, »Samota«, »Otec« in »Vojnarka«. Slovenci poznajo ože zadnjo, obenem imamo dva prevoda Jirasekovega krasnega romaga »Pso-glavci«, nekaj prevodov manjših njegovih črtic in novel. Sedaj se pripravlja za tisk prevod »Filozofske historije« iz leta 1848. V ponedeljek pa vprizori Narodno gledališče v Ljubljani njegovo gledališko igro »Laterna«.

Primorske novice.

p Otvoritev šol na Goriško-Gradiščanskem. Uradno se objavlja, da se v prvi polovici meseca novembra t. l. otvorijo v pokneženi grofiji goriško-gradiščanski vse ljudske in srednje šole z nemškimi, italijanskimi in slovenskim učnim jezikom. Vpisovanja se bodo vršila potom dopisnice na ravateljstvo dotične šole, katero se hoče obiskovati, z navedbo podatkov o rojstvu, pristojnosti in zadnje doslej obiskovane šole od 1. do 15. oktobra t. l. V konvikte, pridružene srednjim šolam, (t. j. c. kr. realna gimnazija z nemškim, c. kr. realna gimnazija z italijanskim učnim jezikom, c. kr. državna gimnazija s slovenskim učnim jezikom, c. kr. žensko učiteljske z mešanin, c. kr. moško učiteljske s slovenskim učnim jezikom v Gorici ter c. kr. moško učiteljske z italijanskim učnim jezikom v Gradišču) se bo-

do sprejemali le gojenci dotičnega zavoda. Prošnji, katero je vložiti pri ravateljstvih konviktov v Gorici oziroma v Gradišču, je priložiti zadnje šolsko izpričevalo in potrdilo o obisku šole v šolskem letu 1918/19 ter ubožni list. Rok za izpise se bodo naznanili v drugi polovici oktobra t. l. v časopisih.

Štajerske novice.

š Narodni blagdan na Štajerskem. Zaradi bolj enostavnega poslovanja, prosimo, da se odposlje ves na Štajerskem na brani denar za Narodni blagdan na naslov: Ela dr. Kalanova, odvetnikova soproga v Celju. — Odbor SHS žena za siročad v Ljubljani.

Gospodarske novice.

g Na dunajski borzi so 4. t. m. živahno razpravljali o vprašanju miru. Papirji so močno poskočili. Kurzi so se dvignili do 50 kron in še več. Na borzi v Budimpešti so se dvignili kurzi do 40 kron. Na borzi v Berlinu se je dvignila vrednost papirjev za približno 30 odstotkov.

g Za milijardo novih bankovcev vsak mesec izda Avstro-Ogrska banka. Tako povdarja zadnje poročilo kontrolne komisije za državne dolgove. Meseca julija, avgusta in septembra je bilo izdanih za 3816 milijonov kron bankovcev. Višina dosedaj izdanih bankovcev znaša 23.102.884.308 K. Poročilo naglašja, da bo morala vlada svoje kreditne operacije pri banki nadaljevati. Spričo tega stanja je nujno potrebno, da vojno ministrstvo, morda s pomočjo zanesljive kontrole natančno preišče, če se osebni in stvarni izdatki v etapah in zaletju omejujejo na najpotrebnejše.

Aprovizacija.

a Mast. Stranke I. in II. okraja, ki imajo maščobno nakaznico s kuponom za mesec september, dobe mast v vojni prodajalni v Gosposki ulici po sledečem redu: I. okraj v ponedeljek, dne 7. t. m. dopoldne št. 1 do 600, popoldne št. 600 do konca. II. okraj v torek, dne 8. t. m. dopoldne št. 1 do 600, popoldne št. 600 do 1200 in v sredo dopoldne št. 1200 do konca. Stranka dobi za vsako osebo četrt kilograma masti, kilogram stane 64 kron. Nakaznico za mast, ki ostane brez kupona, naj se hrani. Posodo je prinesiti seboj. Stranke, ki imajo karte ubožne akcije, dobe istotako prihodnji teden mast po znižani ceni in se spored pravočasno objavi.

a Razdelitev krompirja v občini Moste se vrši po sledečem redu: V ponedeljek, 7. okt. dop. od 8. do 9. ure št. 1—60, od 9. do 10. ure 61—120, od 10. do 11. ure 121—180, od 11. do 12. ure 181—240; popoldne od 1. do 2. ure 241—300, od 2. do 3. ure 301—360, od 3. do 4. ure 361—420, od 4. do 5. ure 421—500; v torek, 8. okt. dop. od 8. do 9. ure 501—560, od 9. do 10. ure 561—620, od 10. do 11. ure 621—680, od 11. do 12. ure 681—740; popoldne od 1. do 2. ure 741—800, od 2. do 3. ure 801—860, od 3. do 4. ure 861—920, od 4. do 5. ure 921 do konca. — Stranke naj se držijo navedenega reda. Vsak naj se zgleda s številko in pripravi potreben drobiž. Kdoi je sadil krompir ali ima istega v zalogi, je izključen za prejem krompirja.

a Zabela na zelene izkaznice A. Stranke z zelenimi izkaznicami A prejmejo zabelo v ponedeljek, dne 7. t. m. pri Mühleisnu na Dunajski cesti. Določen je ta-le red: od 8. do 9. ure dopoldne št. 1 do 70, od 9. do 10. ure št. 71 do 140, od 10. do 11. ure št. 141 do 210, popoldne od pol 2. do pol 3. ure št. 211 do 280, od pol 3. do pol 4. ure št. 281 do 350, od pol 4. do pol 5. ure št. 351 do 410, od pol 5. do pol 6. ure št. 411 do konca. Stranka dobi za vsako osebo 10 dkg čiste masti in 10 dkg jedinega loja, kar stane skupaj 4 krono. Poleg zelene nakaznice A morajo prinesiti stranke tudi rumena nakazila za mast. Železničarji pridejo na vrsto kasneje.

Stara reva raznašalka je zgubila večeraj zvečer od Zidovske ulice do Trnovskega pristana taslo z kasiranim denarjem. Ker denar ni njen, ga bo morala z odsluženjem poravnati, kar ji pa ni mogoče, ker sama komaj s plačo izhaja. Prosi torej prav lepo, da ji pošten najditelj vrne na upravnisti »Slovenca«.

Pozabila je pred par dnevi neka stranka, ki je prinesla staro obleko, na magistratni stražnici še dobro ohranjen ženski dežnik, pa katerega naj pride istotja.

»Franz Josef« grenčica povzroči naglo in temeljito očiščenje črevesnega kanala, lahko, brezbolestno odprje in trajno polajšavo.

Naročajte „Slovenca“!

Povečane slike

do naravne velikosti, kakor tudi oljate portrete na platno; izvršuje umetniško po vsaki fotografiji

Davorin Koušek

prvi fotografski in povečevalni zavod

V LJUBLJANI

KOLODVORSKA ULICA št. 34 a.

Turška

Schneider & Verovšek

se radi vpoklicanja enega in obolelosti drugega gospodarja

od ponedeljka, dne 7. oktobra

za nedoločen čas ZAPRE.

Kupi se majhna

hiša z vrtom

v Ljubljani. Kupnina se izplača deloma v denarju, deloma v živilih. Ponudbe na upravo Slovenca pod šifro Hiša z vrtom 3669.

Glavberjevo in grenko sol

na cele vagone, dalje WERMUTH-prašek od 50 kg višja dobavlja

JAN. WURZINGER-ja, nast., Ges. m.

b. H., Gradec, Lagergasse 4.

Nastov za brzojavke: »Salla«, Gradec.

Večje kmetijsko posestvo

v Ljubljani ali ljubljanski okolici s

kupl. Ponudbe na Upr. Slovenca po

»Večje posestvo« 3633.

GORICA: F. Batjel LJUBLJANA

Stolna ul. 2-4 Stari trg št. 28

trgovina in mehanična delavnica.

Moška in ženska DVOKOLESA se s staro

pneumatiko, ŠIVALNI in PISALNI STRO-

Ji, GRAMOFONI, ELEKTRIČNE ŽEPNE

SVETILKE. Najboljše BATERIJE.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

KOVAČI KLJUČAVNIGARJI

Proda se

stružilni in vrtni stroj

za železo (Drehbank, Bohrmaschine)

po nizki ceni. — Ogleda se lahko pri

B. Oblaku, tov. cem. izdelkov v Logatcu.

Zelod in divji kostani

kupuje po najvišji dnevni ceni Vikto-

rija Panhoizer v Ljubljani, Pražakova

ulica šte. 4.

Mlad URADNIK v jav. službi se želi

soznati v svrhu ženitve s kršč. vzgoj.

gospodično iz boljše roduvine, staro do

25 let. Neomadež, preteklost, nežno ču-

tebo verno srce, blag značaj. Gospodnj-

sko izobraž. Imajo prednost. Premožn-

e postr. stvar. Resne ponudbe upravi

lista pod OJKA 3693. Tajnost zanjame.

ODDAM V NAJEM

KLAVIR ali pianino

Cenj. ponudbe pod »KLAVIR« 3556 na

upravnisti »SLOVENCA«.

CERAR FRANJO,

tovarna slamnatih izdelkov v

KLAVIR ali pianino

STOBU PRI DOMZALAH,

se priporoča gg. trgovcem in slavnemu

občinstvu za obila naročila različnih

SLAMNATIH SOLNOV

SLAMNATIH TORBIC (cekarjev)

PREDPRAZNIKOV itd.

2690

Dr. Botteri

primarij okulističnega oddelka

deželne bolnice

se je s svojim ambulatorijem

preselil

NA RESLJEVO CESTO št. 12.

ODDAM V NAJEM

večje posestvo

z vsem orodjem in živino, dalje GO-

ŠTILNO, na željo tudi ŽAGO na vodo.

Naslov pove uprava »Slovenca« pod

št. 3671, ako znamka za odgovor.

Vrtnar

sposoben za vsa vrtnarska dela, SE

SPREJME za graščinski vrt

na Javor-

niku proti dobri plači 200 do 250 K me-

sečno, draginski dokladi in s prostim

stanovanjem z lučjo, pri Kranjski Indu-

striški družbi na Jesenicah. Gorenisko.

2690

Prispevalje za sklad S. L. S.

Najstarejša slovenska tiskarna stroka
Obstoji že nad 40 let.

ANA HOFBAUER

Imejtelica založbe, oblačila in orožja
Ljubljana, Wolfova ulica 4
se priporoča vli. duhovščini in
slav. občinstvu v obila naročila.

APNO

na vagone; manjše partije dajem iz
svojega skladišča. Apno je izborne ka-
kovosti, zelo uspešno se ga rabi tudi
za gnojenje močvirnih travnikov in
polja. Dobiti je tudi

CEMENT.

**Ivan Ogrin, Ljubljana, Gru-
barjevo nabr. štev. 8.**

Potrti najgloblje žalosti javljamo tužno vest, da je naša
iskreno ljubljena, najboljša mati in stara mati, tašča, se-
stra, svakinja, teta — gospa

Marija Sedlak

davkarjeva vdova

dne 4. okt. ob 5. uri pop. po dolgi mučni bolezni, previdena
s sv. zakramenti za umirajočo, boguvdano preminula.

Pogreb predrage pokojnice se vrši v nedeljo 6. okt. iz
hiše žalosti Gradišče 7 na pokopališče k sv. Kristofu.

Sv. maše zadušnice se bodo darovale v cerkvi Mariji-
nega Oznanjenja.

Pokojnica se priporoča v blag spomin in molitev.

Globooko žalujoči ostali.

Ljubljana, 5. okt. 1918.

3704

Poldi Košak roj. Javornik naznanja v svojem in v imenu
sinčaka Karla sorodnikom, prijateljem in znancom prežalo-
stno vest, da je njun iskreno ljubljeno, nepozabno soprog,
oziroma oče, gospod

Karol Košak

c. in kr. stolnik

umrl včeraj ob 1/6. uri popoldne po kratki mučni bolezni.

Pogreb bo v ponedeljek ob 9. uri popoldne iz hiše ža-
losti na pokopališče pri podružnici sv. Mihaela.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v župni cerkvi na
Grosupljem.

Nepozabnega pokojnika priporočamo v blag spomin.

Zaljna—Grosuplje, 5. okt. 1918.

Izgubil sem za vedno svojo
dobro soprogo in mater moje
novorojene hčerke Ljubice,
gospo

Julijo Dragan, roj. Kokalj

Postala je žrtev zavratne
španske bolezni in pljučnice.
Pogreb bo v nedeljo ob 2. uri
popoldne iz deželne bolnice.

Maše zadušnice se bodo
brale v več cerkvah.

V Ljubljani, 5. 10. 1918.

Anton Dragan,
mestni učitelj

Brez posebnega obvestila.

Edina slovenska veletrgovina
umetnega cvetja in pogrebnih po-
trebščin

Anton Z. Finžgar

VARAZDIN (HRVATSKO)

dobavlja samo na debelo: umetno
cvetje, nagrobne vence, okraske,
nože in tapete za rakve, tančice,
mrtvaške čevlje i. t. d.

Svoji k svojim! :: Svoji k svojim!

PRODAM razne predmete, kot:

sode, doge, obroče, nakovalno,
kranh, dvojno pripravo za se-
stavo dog z vrvmi in žilnimi
vrvmi, stroj za obroče, sodarsko
orodje, stroj za izdelovanje ce-
mentne opeke, skobelnik, zapah
za vratca pri sodih. 3679

Ivan Buggenig

Cesta na Rudolfovo železnico.

KUPIM malo domačijo

na Štajerskem, Koroškem ali Kranj-
skem. Dobri, suhi prostori, najmanj 3
sobe z vsemi pritliklinami in hišnim
orodjem. Nekaj orolov polja, primeren
del gozda, velik sadovnjak, blizu že-
leznice in prilika za ribolov. Cena 25
do 50 tisoč kron. — Ponudbe na A.
KADLOČIK, Libec u Prahy, Čechy.

Kupujte le domač izdelek, to je:

Lemona

PRIZNANO **NABOLJŠI**
pralni prašek

Dobiva se v vsaki prodajalni!

Slovenskim citrašem!

Slovenske narodne pesmi

za citre in petje, priredil in izdal pod-
pisani. Na razpolago so sedaj sledeči
zvezki: I., II., III., IV., VII., VIII. in
IX. Vsak zvezek stane 4 krono. Izšel
je tudi poseben zvezek z naslovom:

»Grajski odmevi«
(melodije brez besedila in lahki val-
čki). Cena tudi 4 K. Posebej je izšla:

»Jugoslovanka«
polka za citre, katera se daje kot
priloga »Grajskim odmevom«. Kdor
si misli nabaviti omenjene zvezke, naj
pošlje denar naprej, ker s povzetjem
se posameznih zvezkov ne pošilja. —
Priporočam se!

Ivan Kiferle

3665 Ljubljana, Krojaška ulica 8/II.

Kolinska tovarna kavnih primesi, trgovsko delniško podjetje.

Vsled sklepa občnega zbora z dne 30. kimovca 1918 se je določila

dividenda za upravo leto 1917-18

ZA DELNICO LIT. A NA 80 KRON IN ZA DELNICO LIT. B NA 40 KRON.
Dividenda se izplačuje začetni z današnjim dnem proti predložitvi
dotičnega kupona pri blagajnicah naših zavodov v Pragi II., Na Florenci 15,
v Kolinu, Ljubljani, na Horkah, v Preloču, v Visokem Veseli, v Prostějovu,
pri Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani, pri Živnostenski banki v Pragi,
pri Češki banki v Pragi in pri vseh podružnicah teh zavodov, dalje pri
Mestni hranilnici v Kolinu in pri Menjalnici društva »Uvěrný spolek, zá-
ložna a zastavárna v Prostějově. 3683

V Pragi, dne 1. vinotoka 1918.

EM. PLACEK l. r.,

predsednik upravnega sveta.

Štedilnik

nov ozir. rabljen, ampak v dobrem
stanju kupi J. Kravos, Dunajska cesta
št. 9, Ljubljana.

Tvrška Karol Binder

stavnno mizarstvo v Ljubljani,
Slomškova ulica št. 16, IŠČE

strojnika obenem kurjača

Istotam se išče k trem osebam

kuharica

IŠČEMO za svoje kamnolome v
Szentgálu in Ugod Veszprimski ko-
mitat na Ogrskem 3682

izurjene kamnoseke

Delavcem preskrbimo vsa živila in
stanovanja v podjetjih. Reflektira se
samo na stalne delavce, prednost ima-
jo taki z otroci nad 13 let. Ponudbe
naj se pošiljajo na MARKA KLEINA
SINOVI, SOPRON, OGRSKO.

Ženitna ponudba.

Vdovec, trgovsko izobražen, ki je
imel pred vojsko 24 let svojo trgovino,
a jo je moral radi vpoklica prodati,
sedaj zavoljo starosti vojaštine prost,
se želi poročiti z gospodično ali vdovo
brez otrok, primerne starosti in nekaj
premoženja. Najraje bi se priženil h
kakoli trgovini ali obširnejši obrti. Je
posestnik z nekaj premoženja, zdrav
in čvrst. Resne ponudbe pod: »Mirno
življenje« 3686 na upravo »Slovenca«.

Uničar

se išče v dobro trajno
službo za vinograd na
Dolenjskem. Sposoben
naj bo za umno obdelo-
vanje vinograda s pripadajočim ma-
lim kmetijstvom ter več pisanja. Vi-
ničar, zdrav in krepak z ženo ali do-
raslimi otroci, ki bi v vinogradu de-
lali, ima prednost. Poleg plače in sta-
novanja dobi del kmetijskega pridelka.
Prilika za vinarja po poklicu ali go-
ričana, ki se hoče stalno naseliti. Po-
nudbe z natančno navedbo dosedanjih
služb, spricevali in podatki o družin-
skih razmerah na upravo tega lista pod
»VINIČAR BREG«.

Universal-ročni mlin (Zakonito zavarov.)

Moj Universal-ročni mlin
je izoboren za mle-
tet moka, dišav, slad-
korja, kave, ovsenega
riža, orehov, pšenice,
ječmena, ovsar, riž, ko-
ruze, riža itd. Ta mali
ročni mlin se je tekom
vojne izoborno omenel
in se lahko porabi za
vsako vrsto mletkega
izdelka. Teža okoli 1 kg.
Cena K 24.—
Pošljal se z Dunaja proti
predplačilu zneska po
generalnem zastopstvu
Maks Böhnelt, Dunaj
IV. Margaretenstr. 27. odd. 32.
Prospekt zastonj.

10 vinarjev

(za dopisnico) Vas stane moj cenik,
ki se Vam pošlje na zahtevo zastonj.

C. in kr. dvorni založnik

Jan Konrad,

razpošiljalnica Brůx st. 1996 (Češko).

I. britev iz srebra jekla K 7.—,
9.—, 11.—. Varnostni brivski aparati
poniklj. K 7-50, dvorezna rezerv. rezila
tuc. 12 K, lase- in bradostrizniki K
26.—, 28.—. Pošljal se po povzetju ali
predplačilu. Zamena dovoljena ali de-
nar nazaj.

Kontoristinja

vešča obeh deželnih jezikov v govoru
in pisavi, kakor tudi strojepisja in
drugih pisarniških del

išče primerne službe.

Nastopi lahko takoj ali pa s 1. nov.
Ponudbe se pošljejo na upravo Slov.
pod št. 3700.

Stare zohe

tudi zdrobljene, kupim komad po 2
do 10 K, ZOBOVJE (v zlatu) do 400 K.
Pošiljalte po pošti se rešijo takoj. —
Prva ljubljanska nakupovalnica zob

J. SCHLESINGER, LJUBLJANA,
Stari trg št. 15, II. nadstropje.

Odda se

1—2 vagona žvepla 99%, I. a. prah 38 K
98 palice 35
jedki kalij, salniak 29 K in Anilin-
barve, dostavljeno franko. Ponudbe
pod HP. 2. 3703.

Išče se proti dobri plači vseskozi zanesljiv hlapec

z večletnimi dobrimi spricevali za vo-
liko prometno gostilniško dvorišče, ki
bi se dobro razumel tudi na obdelo-
vanje polja. Naslov pri upravi Slov.
pod 3684, ako znamka za odgovor.

Berite natanko!

Trajni pivnik (Dauerbier) Alaba-	K 4-50
stra I.	
Trajni pivnik (Dauerbier) Alaba-	5-50
stra II.	
Večno pero (Füllfeder)	3-50
Trajni notes, broknoten	4-50
Tintneri orakeš za izdelovanje črni-	
la vse barve i zabojček vsebina	
50 akatelj	15-—
Karbonski papir, vse barve i karton	25-—
Indigopapir, prima vijoliast 100 pol	40-—
Trakovci za vse pis. stroje naprej od	16-—
Pisarniški lim (Büroleim) steklenica	3-50
Varni svinčniki (Bleistiftschoner)	
I. gros	25-—
Zabojčki kompletni za izlobo pa-	
pirne trg. I. komad	25-—
Svilnat barvast papir, pola	14-—
Bahr-ov Normograph-aparat (po-	
pisni aparat)	30-—
Solaki zabojčki za perena, svinčnik	
barvo, itd. komad naprej od	6-—
Razpisnice vseh vrst na razpolago poši-	
ljam po dogovoru, kakor tudi različne	
novosti	

Pri večjem naročilu trgoval
izreden popust.

Natisnane pole porabljive za sodnijo,
notarje in odvetnike v različnih
tožbah in pogodbah, pošiljam po
natančnem naročilu.

Razpošilja: Josip Omersa, trg-
agentura in komisijaka trgovina,
Ljubljana, Dunajska c. 6. I.

VABILO

na

subskribiranje delnic Kolinske tovarne kavnih primesi trgoveškega delniškega podjetja.

Redni občni zbor delničarjev, ki se je vršil dne 23. vinotoka 1917,
je sklenil delniško glavnico 5.000.000 kron z izdajo 5000 na ime se
glasečih, popolnoma in v gotovini izplačanih delnic lit. B po 200 kron
nom. zvišati na 6.000.000 kron. Ta sklep je državna uprava odobrila
in redni občni zbor delničarjev dne 30. kimovca 1918 je naložil uprav-
nemu svetu izvršitev emisije do 20. vinotoka 1918 ter določil v smislu
§ 9. pravil za gospode delničarje prednostno pravico na 4167 kosov
delnic. Na podlagi tega si dovoli upravni svet vabiti gospode delni-
čarje na subskribiranje delnic pod temi pogoji:

1. Subskribcijska doba začne 1. vinotoka in konča 15. vinotoka 1918.
2. Na tri delnice po 400 kron nom. ali na šest delnic po 200 kron nom.
pripada ena nova delnica na 200 kron nom. se glaseča. Delni-
čarji, ki se udeležijo subskribcije, naj pri enem izmed subskrib-
cijskih mest predlože pri subskribciji svoje stare delnice (brez
kuponskih pol), ki se po označbi o izvršeni subskribciji takoj
vrnejo. Na drugi strani priglavitve je treba zaznamovati šte-
vilko predloženih delnic v aritmetičnem redu.
3. Subskribcijska cena je 600 kron in je v celem znesku plačljiva
takoj pri subskribciji.
4. Nove delnice imajo delež na dobičku z dne 1. malega srpana
1918 začetni.
5. Glede delnic, ki bi na podlagi prednostne pravice ne bile subskri-
birane, si pridržuje upravni svet dodatni sklep.
6. Izkupilec, dosežen nad nominalno ceno (ažijo), pripade rezervnemu
fondu.
7. Subskribcijska mesta so: Živnostenska banka v Pragi, Češka banka
v Pragi, vse podružnice teh dveh zavodov in Ljubljanska kre-
ditna banka. Priglasilne formularje je mogoče pri teh sub-
skribcijskih mestih zastonj dobiti.

V Pragi, dne 30. kimovca 1918.

Kolinska tovarna kavnih primesi, trgovsko delniško podjetje.

EM. PLACEK l. r., predsednik upravnega sveta. 3684

Izdaja konzorcij »Slovenca«.

Oddovorni urednik: Josip Gostinčar, državni in deželni poslanec v Ljubljani.

Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Kupim veliko moderno
tovarno pohištva

ležečo v Ljubljani ali v okolici. Ista mora biti že v
obratu, tako da se delo lahko nadaljuje.

Ponudbe na POŠTNI PREDAL 144, LJUBLJANA.

Kranjska deželna podružnica

n.-a. dež. življenske in rentne, neugodne in jamstvene zavarovalnice
v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12, II. n.,

sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tudi z
vojnim rizikom, otroških dot. rentna in ljudska, neugodna
in jamstvena zavarovanja.

— Javen zavod. — Absolutna varnost. — Nizke premije. —

Prospekti zastonj in poštnine prosto. — Sposobni zastopniki se spre-
jemajo pod najugodnejšimi pogoji.